List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROSVETA

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (395) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 394. Chicago, Ill., 30. marca (March) 1915. Leto (Vol.) X.

Žalostinka nad grobom mrtve Internacionale.

Premalo je trobent in bobnov na svetu da bi izrazili dovolj hrupno vse veselje dobrih "prijateljev" delavstva, ki so prepričani ali pa vsaj hlinijo prepričanje, da je Internacionala mrtva. Vojna jo je desorganizirala, države so jo zmedle, patriotizem jo je uničil. Kajzer Viljem in mož Berte Kruppove, nadškof canterburski in pekovski mojster Zgipsajkruh, nacionalni prerok Wolf in najzabitejši Ahasverček skačejo, plešejo in pojo: Internacionala je mrtva!

Postanimo torej od prvega do zadnjega zopet sami nacionalni šovinisti; porinimo kazala na uri nazaj in vrnimo se v pretekle čase, ko je narodno sovraštvo veljalo za čast in velikost. Kajti Internacionala je mrtva. Njem polom je pokazal, da je nemogoča. Ideja mednarodnosti nima realne podlage...

Človeku bi moralo biti sram, da je človek; vsa vera v razvoj in napredek bi morala poginiti, če bi bilo to resnično. In vse, kar nam sedaj prikazujejo kot ideale in visoke cilje, ne bi bilo toliko vredno, da bi človek kihnil, če bi bila Internacionala res skrušena.

Mi verujemo v razvoj in v napredek — eno se namreč vjema z drugim in eno je brez druzega nemogoče — verujemo v napredek in razvoj, ker je vsa priroda, kolikor je poznamo, vsa zgodovina življenja, vsa zgodovina človeštva mogočen, neovržen dokaz razvojnega zakona; in kjer je razvoj, mora biti napredek. Črta napredka ni vedno in povsod ravna, tuintam hodi evolucija po ovinkih ali pa križem kražem; ali kot čisti dobiček vseh bojev, stremljenj zmešnjav in vsega dela ostaja vselej kos napredka. Od postaje do postaje se poriva človeštvo naprej. In le kdor služi napredku, služi človeštvu.

Pa prihajajo ljudje, ki hočejo veljati za napredne, in nam žgole, da je Internacionala mrtva! S pijanim veseljem pojo to pesem, pa si potrkajo na prsi, češ: Mi smo napredni! In nato se gredo družit s farji — ker so napredni...

Ali še prodajamo platno pa kažemo prst in navihano pojemo: Ta pa nima srajce? Nismo li že prišli tolikokrat v leta, da bi znali mobilizirati svoje možgane, kadar je treba misliti?

Vsi skupaj se včasi radi pobahamo, da smo odrasli. Celo najpobožnejši med pobožnimi ne verujejo dobesedno v bajko o raju in Adamu. Kdor pa se je kaj zanimal za znanost in njene dokaze, ve da se je sukala zemlja na miljone let okrog svojega solnca, ne da bi bil človek dihal njenih žgočih plinov, plaval po njenih morjih in naposled hodil po njenih hribih in dolinah. Na miljone in miljone let je minilo, odkar se je prvo organsko življenje pojavilo na našem planetu, pa do tistega časa, ko se je asimiliralo eksistenci na suhem. In zopet so minile neskončne dobe, preden se je porodil prvi primitivni sesavec. In brez konca in kraja je bila pot, ki je držala od njega do prvega bitja, ki se je z rokami posluževalo prvega orodja, neobdelanega, v prirodi pobranega kamna. In od tistega časa do danes je steklo najmanje miljon let v večnost.

V tem dolgem času, o katerem si ne more omejeni človeški duh niti pravega, jasnega pojma napraviti, se je tisti divjak, ki nam je v zasutih jamah zapustil sledove in dokaze svojega kanibalizma, razvil v sedanjega civiliziranega človeka. V divjih neorganiziranih tolpah se je nekdaj klatil po svetu in vsak neznanec mu je bil sovražnik. Čuti, ki jih danes imenujemo človeške, so mu bili neznani; o usmiljenju je vedel toliko kolikor volk, ljubezen do bližnjega bi se mu zdela smešna, pridobivanje hrane za svoj želodec in zadoščanje spolnosti sta bila njegova edina nagona.

Ali ljudje so se začeli zbliževati; organizirali so se rodovi, nastale so prve občine, razvili so se narodi, ustanovile so se države. Potreba skupnega življenja in z njo vzporedno se razvijajoča kultura in civilizacija je odstranjevala sovraštva, ki so se nekdaj zdela naravna, in pletla je med ljudmi tesnejše in tesnejše vezi.

V zadnjem stoletju se razvija ta proces z orjaškimi koraki. Prometna sredstva našega časa so ovila vso zemeljsko oblo z gosto mrežo, zmanjšala naš svet, skrajšala daljave, preskočila meje. Moderna industrija in z njo spojena trgovina potrebuje široko polje; vsa zemlja ji je komaj dosti velika. V službi sodobnega dela je neprenehoma sto in sto tisoč ljudi na potovanju; selitev narodov ni bila nikdar tako velika kakor v naših časih. Ob gospodarskih stikih, ob znanstvenem in umetniškem delu se ljudje boljinbolj seznanjajo in zbližujejo.

V času naših očetov so bili še Turki eksotičen narod. Persijci, Japonci, Kitajci so nam bili kakor ljudje z drugih zvezd. Kje je danes, ko je tako majhen narod kakor slovenski, razsut po Evropi, severni in južni Ameriki, vzhodni Aziji, Avstraliji Zelandiji, Egiptu, Kaplandu, strmeče začudenje, če pridejo Bedvini ali zamorci v Ljubljano?

Slep mora biti, kdor ne vidi niti, ki se razvija od prvega pojava človekovega na zemlji skozi vso zgodovino do naših dni in kaže smer v bodočnost. Od splošnega sovraštva drži naša pot v splošno solidarnost; od človeka posameznika vodi črta v skupno človeštvo.

Če to ne velja, tedaj se je vsa zgodovina lagala. Tedaj sploh ni nobenih ciljev, nobene smeri, in vse življenje je le neumen dirindaj, blazen vrtinec, v katerem plešemo kakor tuleči derviši in smo dvakratni norci, ker si v svoji norosti domišljamo, da smo pametni in modri.

Ali če bi bilo tako, odkod naj bi se tedaj sploh vzeli kakšni ideali in za kaj naj bi se človek ogreval, ne da bi se sam iz sebe delal bedaka? Kakšna grozovita neumnost bi bila tedaj vsaka požrtvovalnost? Kaj bi tedaj ostalo druzega, da bi moglo veljati za pametno, kakor skrajna sebičnost in povratek v dobo, ko je imel le boj vseh z vsemi svojo ceno?

Tedaj pa bi morala biti tudi avtonomna Slovenija, Jugoslavija in vse, kar smatrajo sovražniki Internacionale za veliko in vzvišeno, v resnici neumno, blazno, ne vredno, da bi človek za vse to mignil z mezincem.

Toda zakon razvoja ni fantazija kakšnih razgretih šarlatanov, in imodrovana vera kakšnega reklamnega evangelista. Tisoč in tisoč dokazov ga potrjuje. Če velja za vso vesoljnost, mora veljati tudi za človeški rod. In ta zakon ne more voditi našega plemena nikamor drugam kakor v solidarnost vsega človeštva.

Internacionala je mrtva!

Ej, če bi se z besedami ubijalo! Kaj ne bi bilo že vse mrtvo, če bi trditve in fraze morile. Kopernikov nauk je bil "mrtev," Galileja si citirali pred tribunal, Giordanna Bruna so sežgali; zemlja se kljub temu suče okrog solnca in sama okrog sebe in mesec jo spremlja.

Uničite železnice in parobrode! Razrušite tunele skozi gorske velikane! Razbite vse stroje sveta! Zgradite državne, deželne, narodne meje, višje od Gaurisankarja in Montblanka! Sežgite vse zrakoplove in aeroplane! Pomendrajte vse tiskarstvo! Izpulite iz vseh glav vse znanje o parni sili, elektriki, o motorjih, o brzojavu, o telefonu!

Tega ne morete. In če bi mogli, bi morali še vsem možganom vzeti sposobnost mišljenja vsem očem vid in vsem ušesom sluh, da ne bi mogel človeški um nastopiti še enkrat poti, po kateri je nujno moral priti iz starodavnega barbarstva v moderno civilizacijo.

Tehnika, industrija, trgovina, umetnost, znanost, vse to internacionalizira svet. Vsak izum Edisona ali Tesle, vsak nov pomorski velikan, vsak nov trust, vsaka nova šola, vsako novo zdravilo je sredstvo pospešene internacionalizacije.

Socialistična, delavska Internacionala je danes armada proti kapitalistični armadi in jutri bo to solidarno človeštvo. Kajti socialistična Internacionala je poklicana, da izpolni ukaz zgodovine in odstrani zapreke, ki še ovirajo združitev in enotnost človeštva.

Tudi socialistična Internacionala ni umetna iznajdba. Združitev proletariata v mogočno mednarodno enoto za boj proti kapitalistični Internacionali je naraven rezultat razvoja in neizogibna posledica splošne tehnične, trgovske, industrijske, kapitalistične internacionalizacije.

Ako bi mogla pasti na socialistično Internacionalno taka slana, da bi jo zamorila, bi bila to huda izguba časa, ali druzega nič. Zakaj pod pritiskom internacionalnega kapitalizma bi morala zopet vstati in se organizirati. Če pridete z ognjem preblizu smodniku, se mora vžgati in eksplodirati. Dvakrat dva je vedno štiri. Kjer se zasveti luč, plešejo mušice okrog nje.

Toda strup, s katerim je svetovna vojna hotela umoriti Internacionalo, je bil preslab za njen organizem. Povzročil je nekoliko bolezni; treba bo nekoliko zdravil, morda nekoliko operacij, ampak mrtva ni Internacionala. Ne le da živi še žilavejša v nevtralnih deželah; dokler imamo v bojujočih se državah take sodruge kakršni so ruski in srbski, dokler dajejo angleški socialisti take zglede, kakršne opazujemo vsak dan; dokler je Vandervelde, kljub temu, da je član belgijske vlade, skrajno objektiven na vse strani, je presmešna kratkovidnost govoriti o smrti Internacionale. In če bi bil na Nemškem en sam Liebknecht, in če bi bile vesti o fraterniziranju nemških, francoskih, angleških, ruskih vojakov med zakopi le osamljene epizode, in če bi bila tolažilna pisma ruskih, francoskih, nemških mater le izjeme, so to vendar dokazi, da Internacionala živi.

Vojna je pahnila Internacionalo v krizo; to je res. Toda ni li vsak izpor, vsaka stavka kritična za delavsko organizacijo? Zavezniki so izgubili vso Belgijo, tretjino Francije, polovico Poljske; pa ne verjamejo, da so poraženi. In mi naj verjamemo, da smo ubiti, pokončani, ker še nismo dosegli zadnje zmage? Ker je sovražnik tualitam dosegel kratek lokalen uspeh?

Če je Internacionala res v krizi, tedaj ni naša naloga, da jo sujemo, kakor da bi jo hoteli popolnoma pahniti v prepad, ali pa da pretakamo solze ob njeni postelji. Med nami in bojišči je še precejšen kos sveta in ta oddaljenost nam omogoča, da opazujemo dogodke objektivneje kakor tisti, ki jih je zločin monarhov in njih poprednikov zapletel v blazno krvavo kolo. V tej distanci si lože ohranimo mirno kri. In ker smo v srečnejšem položaju, nas bo Internacionala, kadar bo konec vojne ali pa morda še prej posebno nujno potrebovala.

Mi moramo biti pripravljeni, da se bo izmučena armada socializma v Evropi lahko opirala na nas. To smo povedali že ob začetku vojne in od dne do dne se bolj izkazuje ta resnica. Tem važneje pa je, da ostanemo kljub vsem homatijam in zmedam pravični in do skrajnosti načelni.

Še nikdar ni imela Amerika ravno z ozirom na Internacionalo tako važne naloge kakor v sedanjih časih. In še nikdar ni bil položaj ameriškega socializma in njegov pomen tako znamenit kakor sedaj.

Razuntega da je Amerika nevtralna in da je velika, prihaja v poštev, da so v njeni socialistični armadi zastopane vse narodnosti. Ameriška socialistična stranka je že sama zase kos Internacionale in njena beseda bo tehtala, kjer se bo sklepalo o bodoči usodi svetovne delavske Internacionale.

Tehtala bo tem več, čim bomo močnejši. Vse nam torej veleva, da ostanemo načelni, pa da napnemo vse sile na delu za svojo organizacijo. Agitirati, organizirati, izobražavati, dramiti zaspance — to je sedaj naša naloga.

Če je Internacionala oslabljena, jo hočemo okrepčati. Če je bolna, jo hočemo ozdraviti. Kajti vsem delavcem brez razlike narodnosti je potrebna kakor ptiču zrak in ribi voda. V njej je naša sila, v njej je pravičnost, v njej je svoboda. V zvezi vseh narodov bo svoboden vsak narod; v solidarnosti človeštva bo užival pravico vsak človek.

Živela Internacionala!

Franc Jožef skrbi za ljudstvo.

[Copyright: 1915: By John T. McCutcheon.]

Časopisi poračajo, da je avstrijski cesar ukazal, naj se po cesarskih nasadih posejejo živila, ker jih primanjkuje v Avstriji. From Chicago Tribune.

Svoboda je organizacija.

Ničesar na svetu, ničesar v življenju ni brez pogojev. Da more trava rasti, mora biti njeno seme v zemlji, ta mora imeti dosti vlage in potrebne hranilne snovi. Da more padati sneg, mora biti zrak dovolj nasičen z vodno paro in temperatura mora pasti na zadostno nižino.

Tudi svoboda ima svoje pogoje; če se ne izpolnijo, je ni.

Svoboda je poglavitno družabno vprašanje. Da pridem na svet in da moram umreti, je priroden zakon, katerega ne more nihče izpremeniti. Nikdar ne more segati moja svoboda tako daleč, da bi mogel živeti brez hrane ali pa da bi mogel s svojo telesno močjo letati po zraku kakor metulj.

Svoboda, ki je za človeka na svetu mogoča, se tiče vzajemnega razmerja med ljudmi. Stvarno ni vprašanje svobode nič druzega kakor vprašanje, katera organizacija človeške družbe je najpopolnejša, najboljša.

Čim bolje je družba organizirana, tem večja je njena sila v boju s prirodo. Kajti njene raztresene moči so tedaj koncentrirane in se lahko porabijo z največjim mogočim uspehom, da postane človek neodvisnejši od prirode, to se pravi, da se pomnoži njegova svoboda.

To je ena stran; druga je pa ta, da se v skupni organizaciji družbe razmere lahko tako urede, da ni nikomur treba hlapčevati, ampak da so vse odvisnosti enake in vzajemne.

Zastonj ni življenja; plačati ga je treba z delom. Življenje je pravica, delo je dolžnost. Če uravna družba razmere tako, da so pravice in dolžnosti enako razdeljene, je ustanovila največjo svobodo, ki je v človeškem življenju mogoča.

Če se pogleda svoboda z zdravimi očmi brez naočnikov, se pokaže popolnoma stvaren, enostaven problem, ki ni nič druzega kakor problem organizacije. Socialno vprašanje.

Danes je jedro tega vprašanja gospodarsko Kar obsega gospodarstvo, kruh, streha, obleka, je pogoj življenja. Družba, ki bo znala rešiti gospodarsko vprašanje, bo šele sposobna za višje cilje kulture, to se pravi za novo, povečano svobodo.

Do teh ciljev ni poti brez socializma.

Pravičnost kapitalističnega sistema se krasno izraža v tem, da je "zaslužek" posameznega kapitalista, lastnika podjetja, nekolikokrat večji od zaslužka vseh delavcev, ki delajo v dotičnem podjetju. Kapitalisti imajo izgovor, da riskirajo svoj kapital, delavci pa ne. Toda ne riskirajo ga zato, da bi imeli delavci zaslužka, ampak zato, da imajo sami dobiček.

Izkušnja kaže, da je njih riziko navadno prazna beseda. Če bi res toliko riskirali, ne bi bilo sedaj na miljone brezposelnih v Ameriki. Oni že vedo, kdaj se jim izplača vlagati kapital v obrat ;čim mislijo, da se ne bi izplačalo, zaprto tovarne, brez skrbi, če bodo delavci umirali od lakote.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

Ko so drvarji zagledali neznanega gosposkega človeka, so prenehali z delom ter dvignili glave. Vilar je korakal k ognju, kjer se mu je, prišedši iz kolibe, pridružil delaven človek z osmojenimi visečimi brki.

"Kdo si?" je vprašal inženir ter prislonil puško k steni.

Kakor vprašanje, tako je bil tudi odgovor slovenski. "Kuhar."

"Ali me kaj poznaš? Veš, kdo sem?"

"Nič ne vem."

"Jaž sem za inženirja postavljen tu pri vas."

"Aha . . . so pravili, da pride želir. Zatvornico bo treba premakniti za 50 metrov niže, pa to prestavimo lahko brez želirja. Tako so rekli gospod Birkov."

Vilar se je nasmehnil ter pogledal po prostoru. Drvarji so se bili zopet polotili dela.

"Kje si pa ti doma?"

"Z Gorogranskega. Jaz sem Janez Glavač, po domače Mrkezkov Janez od Sv. Frančiška."

"Od Gornjega Grada na Štajerskem? . . . Hm, nisva daleč narazen doma. Kaj pa imaš danes v kotlu?"

"Goljaš."

"So li tovariši zadovoljni s kuho?"

"S kuho so zadovoljni, saj sem pri dragoncih tudi kuhal in so bili zadovoljni."

Vilar je s palico pobezal v žerjavico pod kozico, v kateri se je cvrl lep kos mesa. "To pa ne bo goljaš. To je kakšen priboljšek zate — a?"

"To je biftek za našega paznika."

"Kaj on biftek je?"

"Včasi že. Naš liferant mu vselej pošlje kaj posebe."

"Kakšna pa je hrana za delavce? Dobra?"

"Hrana je takšna, kakršno je blago. Po pravici godrnjamo in zabavljamo liferantu, tistemu židu Samojlu, če ga poznate."

"Kaj njegova roba ni dobra?"

"Dostikrat je kaj pokvarjenega ali snetivega. Tudi pri meri in vagi nas uščipne.

"Kaj pa cena? Je nizka?"

"O, ni, ni! Mi smo tukaj prav dobro plačani — po dva goldinarja na dan, pa nam za hrano toliko odtegnejo, da nam zelo malo ostane."

"To bo drugače, brate Gorogranče. Hrana mora biti dobra in po ceni. To stvar vzamem jaz v roke. Tukaj po nečem dehti."

"Lahko dehti, saj sem zlil danes dva kotla ajprenka tu dol po bregu."

"Kaj je to ajprenk?"

"Jutranja juha, ki nam pride cenejša, nego je kava."

"To je toraj prežganka. Govori tako, da se razumeva! Ne govorim o naturnem duhu, ampak zdi se mi, da tu dehti po nepoštenem gospodarstvu. To hočem odpraviti."

Janez je preplašen zazijal in nič ni zahvalil inženirja za dobre namene.

"Kaj pa, ali bi ne mogel precej sedaj zbrati krog sebe delavce in zaslišati njih želje, kar se tiče plače in hrane?"

"Saj nič ne pomaga," je rekel kuhar, dvignivši rameni. "Kar je v židovskih rokah, tega s kleščami ni mogoče izvleči. Našim gadom ne boste strli glav. Kvečjemu se zamerite gospodu Birkovu, in potem — adio! Sicer pa ljudi lahko pokličem."

"Pokliči!"

Kuhar je izza kamna potegnil staro trobento in zatrobil. Delo je prenehalo, drvarji so se začeli zbirati. Prvi je pristopil iz kolibe visok, suh človek, stisnjenih ustnic, naprej potisnjenega čela in dolgega obraza, čigar brada je silila naprej, tako da je bil obraz podoben priščipnjeni luni. Spoštljivo se je bližal. Zdelo se je, da ta človek tišči pod udrtima ustnicama samo hudobo, ki mu pri ostrih očeh gleda na dan. Oblečen je bil v ponošeno, tu in tam zakrpano obleko gosposkega kroja. Po njegovi majavi hoji in nestalnem koraku je Vilar sodil, da je mož prijatelj opojnih pijač.

"Dovolite, gospod, da se vam predstavim: Ignac Gajer, paznik pri delavcih," je izpregovoril došlec ter se odsekano po oficirskem načinu priklonil. Služil je v mlajših letih kot praporščak pri vojakih; ker si je pa prilastil nekaj tujih denarnih pošiljatev, so ga spodili. Njegov nastop, nekoliko omajan po pijanstvu, je še vedno kazal starega vojaka. Govoril je nemščino, iz katere je udarjalo švabsko narečje iz Banata.

Vilar je odgovoril hrvatski: "Oprostite, da vas za hip motim v delu. Inženir sem in nastavljen pri tem podjetju. Naložili so mi administracijo, ekonomijo. Rad bi spoznal ljudi, s katerimi bom imel posla. Imate li imenski izkaz delavcev?" Paznik je zopet odsekal priklon ter šel v kolibo po izkaz.

Delavcev je bilo 80, in sicer po priliki tri petine domačinov, med njimi šest Turkov, drugi po večini pravoslavne vere, ena petina Hrvatov iz Dalmacije in Primorja in ena petina Slovencev. Postavili so se v gruče po veri in narodnosti. Vilar je klical njih imena ter se zaziral v shujšana, po večini obrasla lica, ki so na videz brezčutno, kakor bi se nahajala v letargiji, gledala nanj. Ko je prišel do imena, ki je bilo rdeče poděrtano, je vprašal paznika, kaj pomeni rdeča črta.

"Gospod inženir, to je rovar, podpihovalec; še deset dni sme delati, potem je odpuščen," je odgovoril Gajer nemški.

"Kako ruje in podpihuje?" je vprašal Vilar tudi nemški.

"Nezadovoljnež je, malkontent, agitator —"

"S čim je nezadovoljen?"

"S hrano, s plačo, z vsem. Občenevaren človek."

V gručah se je pojavila oživljena zvedavost.

"Trkulja Ivo," je zaklical inženir, in iz gruče pravoslavnih je dvignil koščeno roko dolg, upognjen starec, razgaljenih kosmatih prsi, sivih las, ki so se izpod zamazane čepice usipali na tilnik. Vilar se je zazrl v izmučeno obličje, ki je z izrazitimi očmi, odeto v posivelo brado spominjalo Garibaldijevega obraza. Delavec je stal z dvignjeno roko, upiraje zasolzele oči nepremično v inženirja, dokler ni ta nadaljeval izklicevanja.

Po končanem izklicevanju je z močnim glasom vprašal Vilar: "Možje in mladeniči, prišel sem k vam kot vaš tovariš, zakaj tudi jaz moram delati, dasi manj z roko nego z glavo. Ste li zadovoljni s svojo usodo v teh gozdih?" Srpo je pogledal po drvarjih, ki so jim otopele oči zalesketale v tolpi nasmešljive zvedavosti. Neka nervozna paznost se jih je polastila in njih pogledi so se srečali z Vilarjevimi. Gajerju se je zdelo ono vprašanje neumestno; votel zvok začudenja se je odtrgal v njegovem grlu in precej zamrl. Vilar je to opazil in še vesel je bil, da paznik strmi in se čudi. Korupciji treba iti do dna brez okolišev in naravnost, pa naj se temu čudi Peter ali Pavel — si je mislil.

"Nu — ti Trdoglav, ti bi se rajši v kočiji vozil po Bosni, nego sekal drva na Konj-planini. Kaj?" je nasmešljivo vprašal Gajer — ker se nihče iz gruč ni oglasil — razmršeno glavo, debelih ustnic in krmežljavih oči, ki je iz gruče Slovencev kukala, kakor nihalo se je abotno posmejala ,a odgovorila ni.

Norca se dela iz ubogih trpinov — je mislil inženir in se domislil, da je zastavil svoje vprašanje preobče, preprostim ljudem neumljivo. "Ste li zadovoljni s hrano in plačo?" je kliknil.

Spogledovanje in molk je trajal še celo minuto, potem se je oglasil oni starec z Garibaldijevim obrazom, ozrši se na drugi konec delavske skupštine: "Govori ti, Batinić! Jaz ne govorim več, ker so mi zaradi mojih poštenih in pravičnih besed itak že odpovedali delo."

Vilar je pogledal v izkaz na poděrtano ime ter velel: "No, ti — Trkulja Ivo, govori torej, zakaj so ti odpovedali?"

"Gospodine, ker veliš, povedal bom resnico čisto kakor zlato solnce. Naša plača je velika, hvala ti, dobri Bog, ali na roko dobimo malo, ker si obdrže več kakor polovico za hrano. In zato sm se dogovorili, da se pritožimo v Sarajevo in prosimo pomoči. Moj prijatelj Jovica, s priimkom kaludjer, nam je napisal prošnjo. Tako smo postavili v prošnjo, da bi smeli zanaprej sami kupovati živila pri trgovcih. V nedeljo bi poslali nekaj ljudi z vozom v mesto; ti bi kupili in pripeljali. Za polovico bi bila naša hrana cenejša. Od takrat me preganja gospodin Birkov, ker sem jaz poprosil kaludjera in mu vse razložil."

Starec je motno pogledal na paznika, ki je porogljivo na nemškem jeziku siknil v stran: "Nezadovoljnež je in ovaduh." Inženir mu je nalahno odmahnil z roko.

"Moje roke so močne kakor kogar si bodi, dasi štejem morda že sedemdeset let. Pa me pode o dtela, odpovedo mi trdo zasluženi kruh. Vnučke moram živiti in lepo učim svoje vnučke in jim pravim: Spoštujte carja in njegovo gospodo, vse se sčasoma prevali na boljše. Glej, gospodine, vse moje življenje me je spremljal glad, ko da sva rodna brata. Čuj, koliko sem prestal, kako sem delal."

"Stoj, Trkulja, zdaj ni časa, drugikrat mi razložiš svoje bolečine!" Vilar se je ozrl, pričakujoč še od druge strani odgovora na svoje vprašanje.

Zdajci se je oglasil na drugem koncu skupščine visok mož, oni Batinić, ki ga je bil Trkulja izpodbujal, naj govori. Sunkoma mu je vrela trda beseda iz ust. "Preteklo je pet mesecev in na našo prošnjo nismo dobili odgovora. Pritožba raje-siromakov nič ne izda v Sarajevu, zanjo nimajo lepe besede. Dobro vedo, da so vsi ti drvarji sužnji zaslužka in vsakdanjega kruha. No, naj ne napenjajo preveč strune, da ne poči. Trkulja govori v okoliših, ker je vezan na svojo rodbino in bi rad tukaj umrl, a mi, ki nismo navezani, ti povemo naravnost, da zapustimo delo vsi in ga pojdemo iskat v Srbijo in Rumunijo, ako se Trkulji ne prekliče odpoved. Ako noče zlo od tebe, beži ti od zla — pravi naša prislovica in po njej se hočemo ravnati.' Vsenaokrog so pritrjevale glave, in fesi so se gibali kakor cvetoč mak ob vetru.

Mirno je povzel Vilar: "Ne vem sicer določeno, toda zdi se mi, da je imela vaša prošnja ta učinek, da so mene poslali semkaj. Čital sem jo pri deželni vladi v Sarajevu, kjer so mi naročili, da spravim zadevo z vašo hrano kolikor mogoče v red. Vlada me je tudi pooblastila, da smem sprejemati in nastavljati delavce po svoji uvidnosti. Vsled te pravice sprejemam Trkuljo Iva po preteku desetih dni nanovo v službo. Tega vlada ni dovolila, da bi si sami nabavljali živila, ker je s kontraktom vezana na liferanta in ker se boji, da bi si sami ne privoščili tiste krepke hrane, ki je potrebna pri vašem težkem telu. Tudi ste ji predaleč od mesta. Zato ostane stvar pri starem, no odločno hočem pritisniti na liferanta zaradi cene. S tem je stvar končana in zdaj hajdi vsak na svoje delo!"

Drvarji so se počasno razhajali. Spotoma so postajali in se ozirali na novega gospodarja, ki se jim je močno prikupil. Drugače je govoril, nego so bili vajeni slišati gozdarjevo besedo.

"Gospod inženir, bojim se, da zanaprej ne bo mogoče vzdrževati reda pri nas. To so ljudje sirovih značajev, in ako jim človek le enkrat popusti, onda gre vsa disciplina k vragu," je rekel Gajer, stoječ ob inženirjevi strani.

"Vi ste bili gotovo vojak."

"Bil. Zato vem, kaj je disciplina."

"Med vojaki in delavci je razloček: oni po večini prisiljeni prisegajo in služijo, ti pa so svobodni ljudje, ki zapuste delo, kadar hočejo. Treba je drugače ravnati z njimi. Prosim, spremite me v kolibo! Rad bi si jo ogledal."

Po vsej dolgosti kolibe je stala primitivna miza, sestavljena iz obsekanih vej; takšne so bile tudi klopi. Ob straneh je bila nastlana slama in listje za ležišče. V steni so bili zabiti žeblji za obešanje obleke. Tu in tam si je pritrdil delavec tudi majhno polico k steni. V kotu je bilo s pregrinjalom oddeljeno in zastrto prebivališče. Vilar je korakal naravnost proti kotu ter odgrnil zastor. Ko je bil zagledal na lično sestavljeni miziei napol izpraznjeno čašo ter kakšnih pet zlatoglavih steklenic, na tleh poleg slamnice pa baš toliko že obglavljenih in praznih, je pomajal z glavo, se nasmehnil in zamrmral: "Ruski vjetki."

"To je vaše letovišče?"

"Moje."

"Po čem plačujete te zlatoglavke?"

"Te so od našega liferanta."

"Vem, od Samojla. Ceno bi mi povedali, da si jih nabavim tudi jaz."

Gajer je začutil nekaj toplega pri ušesih: odmev, ne vesti, ampak strahu je udaril tjakaj. Izkušajoč potlačiti neznani glas, je nerodno dejal: "Ako ugodno, gospod inženir . . . čašico —"

"O, ne pijem, dokler ne vem cene. Mačka v vreči ne kupujem. Jaz pijem in jem samo ono, kar morem plačati."

Zdaj je Gajer spoznal, kam meri zbadljivo-ironski namig inženirjev. Kakor bi se bilo nekaj utrgalo v njem in kakor da mu grozi pogin, tako ga je pretreslo. Zbral je svoje misli in se postavil v vojaški postoj, topo in malodušno zroč nasprotniku v oči. Ni tako plašljivih ljudi, kakor so stari vojaki. Dolgoletna disciplina jim je umorila čut samozavesti in ob najmanjšem pogrešku, kadar pride na dan, jih navda smrten strah.

Pri odhodu je pogledal Vilar še enkrat na steklenice ter rekel s poudarkom: "Novi red bo treba začeti z novo disciplino. Pri glavah jo treba uvesti."

Pod kolibo je obsekaval delavec močno bukev; temu je velel, naj ga spremlja in mu kaže stezo, ki drži v Volčji Dol k drugi partiji delavcev. Stez je bilo več, ker delavci iz Volčjega Dola so hodili v Medvedji Dol spat in po hrano. Prvi je bil od drugega dobre četrt ure oddaljen. Steze so se vile med grmadnim štorovjem in vejevjem zdaj po mehki bregoviti zemlji, zdaj po mahovitem skalovju. Mestoma je bila ta golava po nalivih razorana in razjedena, zato ni bilo mogoče spešno stopati po njej. Vilar je naletel na mnogo pepelišč, kjer so drvarji pozimi pod preperelim drevesom, padlim v nevihti ali vsled starosti, zanetili ogenj, da so se ogreli. Ponekod je iz njih že poganjalo mlado rastlinje, drugod je puhtel iz njih še duh smodišča. Ožgana hosta, ogoreli hlodi, posušeno grmičje, to je bilo vse, kar je ostalo od pragozda na izkrčeni goličavi, iz katere so moleli skalnati grebeni. Korenito je posegel človek v stvarstvo prirode. Tudi nad krčevino se je razprostiral še pragozd, pa gori takrat še ni prodiral drvar, najbrž zato ne, ker ni dobil vode za splav, zakaj Oskova je izvirala v močnem pramenu nedaleč od kolibe, tam kjer so prvič zapele sekire.

Na polpoti mu je prišel naproti Bierkopf, ki je šel iz Volčjega Dola. Ko bi bilo mogoče, stopiti kam na stransko stezo, gozdar bi bil napravil velik ovinek, samo da se ogne Vilarju — to je ta zapazil. Bierkopf ga ni ogovoril, obrnil pa se je k njegovemu spremljevalcu, rekoč: "Kaj ti tukaj hodiš?"

"Stezo kažem gospodu."

"Si se ponudil — a? Ti se rad odtegneš delu. Pazi!"

"Jaz sem ga poklical," se je ozlovoljil inženir. "No sedaj se lahko vrne." Potem je vprašal: "Kdaj lahko prevzamem administrativne knjige? Rad bi se čim prej poglobil v poslovanje."

"Popoldne vam jih pošljem po služabniku. Tudi denar priložim, kar ga je ostalo. Vse je v redu. Kar se tiče vašega poslovanja, so vam itak že vse razložili v konaku, zato meni ne bo treba kaj pristaviti."

"Vem, da je treba k Samojlu dvakrat ali trikrat na teden pošiljati voz po meso in druga živila in da moram vsakih deset dni v Tuzlo po denar."

"Vse drugo stoji črno na belem v računskih knjigah."

"Gospod gozdar, ali ne bo ta gora kazala nekoč lica kraškega pečevja, ker je vse tako na golo posekano in pomandrano," je pozvedoval inženir, glede po goličavi. "Z drevjem ste kar pometli."

"To je moja stvar," je pikro odgovoril gozdar z izrazom sovražnosti v pogledu.

"O, prosim, nikakor se nočem vmešavati v vaš delokrog, ampak skromna prijazna pripomba brez osti pouka in očitka mi bo pa vendar dovoljena." Gozdar se je odurno nasmehnil. Vilar je šel dalje.

Volčji Dol so drvarji imenovali ravno usedlino, na kateri je izviral oni pritok, ki je po žlebovih odvajal hlode k Oskovi. Tudi tu je inženir sklical delavce, ki so ob paznikovi odsotnosti kazali še več nezadovoljnosti nego oni v Medvedjem Dolu. Posebno so se pritoževali zaradi Gajerja, kako okrutno ravna z njimi. "Svaka sila do vremena!" so vikali eni, drugi: "Bog ne plaća svake subote, a on plaća," in tretji celo: "Bolje je, da nas dušmani gaze mrtve nego žive!" Trde so bile te besede kakor skalnata plast. Rohneli so, da jim paznik nalaga denarne globe in jim trga pri plači, da jih zmerja in predlaga za odpust od dela. Vilar jim je obljubil dalekosežno podporo in pomoč: dnino bo sam delil, skrbel bo za cenejšo in boljšo hrano, sam bo sprejemal delavce in z njimi ravnal pravično in človekoljubno. Hvaležno so zrli na dobrega gospoda, ki jim toliko obeta. Ko se je odslovil, jim je zaklical: "Bogu božje, caru carevo, pa mirna Bosna!"

Povratno pot je ubral kraj pritoka po zelo strmi stezi. Pletel se je po gradioznem gozdu, zdelo se mu je, da se mu duša širi v sočutju do drvarjev-trpinov. Vso pot je nekaj toplega obvevalo njegovo srce.

Bierkopf administrativnih knjg in aktov ni poslal po služabniku, sam jih je prinesel proti večeru v Vilarjevo sobo. Namršil in razčetinil je lase, obrvi in zalizce, kolikor mogoče je stisnil ustnice in zbulil oči, kar je kazalo, da se je silno razburil. Razdražen je zabrusil knjige na mizo. "To je vaše, gospod inženir, uredite si po svoje! Ali to vam povem, da vam ne dovolim zadrževati drvarjev pri njih poslu, sklicevati jih na skupščino, hujskati jih na predstojnike, sploh; politiko uganjati z njimi."

Vilar je stopil bliže k njemu. "O politiki jim nisem govoril, a povedal sem jim, da se bo pošteno in pravično ravnalo z njimi. Sklical sem jih, ker bom imel opravka z njimi in jih moram spoznati. Nikakor se ne smete vznemirjati, gospod gozdar, nisem prišel kot sovražnik pod to streho, tudi ne kot predstojnik, ampak kot enakovreden, enakopraven in enakougleden uradnik. Midva morava složno delti za korist vlade in delavcev, saj zato sva plačana. In po mojih nazorih mora biti delavec zadovoljen, potem bo njegovo delo dobro. Če skraja kaj zagrešim proti obstoječemu redu, tega novincu nikar ne zamerite! Kadar pridem v svoj red — in brez jeze in krika bi rad to dosegel, onda uvidite, da bo ta red na vse strani pošten in pravičen. Tako se govori!"

"Vi ste delavce hujskali, kršili ste disciplino —"

"To vam je rekel paznik, čigar glas pri meni ne velja. Sem vam že razložil, o čem sem govoril drvarjem, in tudi od paznika ste zvedeli." Stopil je nazaj k mizi in začel prekladati prinesene knjige. Bierkopf mu je preštel denar, ki ga je moral oddati po računih, sprejel potrdilo, potem je zapustil sobo.

Tisti večer je Vilar dolgo brskal po imenski, plačilni, nakupni in blagajniški knjigi. Vse je našel v redu, vse se je lepo stikalo in ujemalo, kar se tiče suhih številk, no po meritorni strani — kakor se izražajo predpisi številčnih vrabcev — se mu je zdel Samojlov cenik mnogo previsok. V imenski knjigi je stala poleg imen zabeležena porabnost, zanesljivost in vedenje vsakega delavca, potem, od kod je, kdaj je nastopil službo, in kratek popis osebe. Trkulja, Batinič in še nekaj drugih je imelo beležko: malkontent, agitator. Mnogo imen je bilo prečrtanih in zapisano je bilo, kam so dotični delavci odšli. Nekaj Turkov in Srbov je bilo zaznamovanih za begune, ki so ušli v Turčijo, Srbijo in ne ve se kam. Med imeni se je nahajalo eno, ki je stalo samo zase, izven abecedne vrste, takorekoč golo, brez zabeležene domovine in porabnosti, brez osebnega opisa. Ime se je glasilo Atif Sarajlija. V pripombo je bilo s svinčnikom zapisano, da je konfident, glasom zapisne številke 125 iz leta 1880. Vilar se ni spominjal, da bi bil človeka takšnega imena videl med drvarji, a spomnil se je, da je v kazinski dvorani orožniški nadporočnik Buzduga govoril z okrajnim načelnikom o njem kot o nekakem orožniškem zaupniku in ogleduhu. "Nemara je detektiv ali kaj?" Odprl je sveženj listin ter poiskal številko 125. Z njo je bilo lansko leto okrajno načelništvo naznanilo vodstvu delavske kolonije na Konj-planini, da prideli po ukazu deželne vlade bosenskega Turka Atifa Sarajlijo drvarjem za paznika, za kar se je sam ponudil; in ker je vešč deželnega jezika v vseh njegovih obratih, pregovorih in rekih, naj pazi na mišljenje delavcev, posebno domačih. Oblast ga bo, kadar treba, pošiljala kot konfidenta po tuzlanskem okraju, za kar dobi vodstvo od slučaja do slučaja potrebne ukaze. Mož je zaprisežen na zvestobo, vernost in molčečnost. Ker je oblast z nastavljanjem domačih orožnikov na slabo naletela in izkusila, da se v podobnih slučajih ne more zanesti (v originalu je stalo: kann nicht vertrauensselig bauen) na poštenje domačih ljudi, zato kaže Atifa Sarajlijo oprezno nadzorovati v njegovi delavnosti. Vsa stvar je silno tajna. Pislednji dve besedi sta bili črno in potem še rdeče poděrtani, tako da bi se bil Vilar kmalu prestrašil, da ima takšno uradno skrivnost v svojem območju. Iz druge temu aktu priložene listine, ki je bila označena istotako kot najstrožja tajnost, je razvidel, da so poslali pred tednom Atifa Serajlijo na njegov ogleduški posel.

Pozno v noč je Vilar zložil vse te knjige in listine ter jh zaklenil v stensko omarico. "Ta je lepa — je pomislil, ko je legel v posteljo — zdaj naj nadzorujem konfidente, ogleduhe in ovaduhe. Naposled bodo i oni mene nadzorovali sredi teh groznih številk. In ti dopisi so tako strogo tajni, da bi jih človek najrajši vrgel v podstrešje podganam, naj jih požro, da ne pridejo nepoklicancu v roke." (Nadaljevanje.)

Svoboda je lepa beseda. Ampak z lepimi besedami se uganja največ sleparstva. Kjer je izkoriščanje in beda, ni svobode. V sedanji družbi ni svobodnih narodov in ni svobodnih dežel. Tudi po sedanji vojni jih ne bo, pa naj se izpremeni zemljevid Evrope, kakor se hoče. Kajti ta vojna ne bo strla kapitalizma, in kjer je kapitalizem, ne more biti govora o svobodi za delavsko ljudstvo. Če zmaga Nemčija z Avstrijo, bodo delavci izkoriščani. Če zmagajo zavezniki, bodo delavci izkoriščani. Kdor torej obljubuje delavskemu ljudstvu kateregakoli naroda, da mu prinese vojna svobodo, je slepar.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 189.. | Inkorporirano 24. februva 1903 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša $1.50.
Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.
Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

NOTRANJI BOJI.

V Chicagu razsaja v stavbinskih in sorodnih unijah hud boj. Mi smo svoječasno poročali o pogodbi, ki so jo člani stavbinskega strokovnega sveta po sporazumu s podjetniki priporočali stavbinskim delavcem. Poročali smo tudi o ostrem nasprotju, ki ga je ta pogodba izzvala med zavednejšimi delavci. Ker je Trade Council vztrajal na svojem, so se razprtije silno poostrile, nekatere unije so izvolile nov strokovni svet in naposled se je pripeljal celo Gompers v Chicago, da bi poizkusil poravnati spor. Bilo je že nekoliko skupnih sej, na katerih so se pokazala nasprotja v najostrejših oblikah.

Da je pogodba, katere podpis se zahteva od prizadetih unij, izdajalsko delo, je očitno. Unije, ki bi jo res podpisale, bi bile z njo zavezane, da bi morale protežirati skebanje. Nemogoče se zdi, da bi bili "voditelji," ki priporočajo delavcem ta kontrakt, tako kratkovidni, da ne bi bili razumeli podlosti, ki so v njem odkrite. Dobro pa je, da je prišlo do tega boja, ker se bodo delavcem vsaj oči odprle o nekaterih unijskih voditeljih.

Sicer si pa ne moremo kaj, da bi ne rekli z ozirom na ameriški unionizem, kar je dejal Hamlet: V državi danski je nekaj gnilega. Marsikdo nastopa zdaj radikalno proti staremu strokovnemu svetu, ki res menda ni piškavega oreha vreden, zunaj pa priporočajo isti ljudje delavcem Sweitzerja in Thompsona za mayorja in agitirajo sploh kakor blazni za kapitalistične kandidate.

Za "radikalizem" teh ljudi nimamo prav nobenega občudovanja. Proti enemu graftu se bojujejo, drugega pa sami pospešujejo. Pravijo, da se ne dajo izkoriščati od bosov, medtem pa hočejo, naj se da vse delavstvo izkoriščati od kapitalističnih strank. Debelo gobezdajo o "unijskih principih," delavstvu pa branijo, da bi prišlo do politične zavednosti.

Kdor prodaje delavce kapitalističnim strankam, ni nič boljši od tistega, ki jih prodaja bosom. Eni so enako ničvredni kakor drugi, in delavci bodo šele tedaj dosegli kakšen napredek, kadar bodo pognali ene in druge k vragu.

PREGANJANA CERKEV.

V New Yorku so vse cerkve pokonci, ker jim žuga nezaslišano bogoskrunstvo. Sicer se nihče ne dotika njihovih ceremonij, nihče jim ne brani maš in pridig, litanij in sakramentov; v svojih hišah lahko uganjajo, kar je pametno in kar je nespametno, lahko nastavljajo lestve v nebesa in odpirajo žrelo pekla. Ali druga, hujša nevarnost jim preti: Država pripravlja zakon, ki hoče odpraviti privilegij, da so cerkve proste davka od svojega imetja.

Cerkve sicer niso od tega sveta. Vse se bavijo z dušami in z večnim izveličanjem. Kaj jih torej pravzaprav brigajo take posvetne reči in kaj bi se vznemirjali zaradi davkov, ki nimajo nič opraviti z nebeškim rajem?

Ali vendar se vznemirjajo, vendar se brigajo. Zdi se, da so jim zakladi, ki jih žre rja in kradejo tatovi, že važnejši od nebeške slave. Če bi jim kdo ukradel par svetnikov iz nadzvezdnega paradiža, ne bi bili tako hudi, kakor so, ker slišijo, da bodo morali storiti to, kar se ne prizanese nobenemu državljanu, namreč plačati davek.

Pa je res nezaslišano, kaj se že godi po svetu! Če ima delavec kakšno borno bajto ali pa če si je pristradal par dolarjev in jih vložil v banko za slučaj bolezni, brezposelnosti ali starosti, mora pač tudi plačati davek. Toda on si je moral to prislužiti, pridelati. Kako pa pride cerkev do tega, da bi morala ona plačevati, ko nikdar nič ne dela?

Kapitalisti se branijo plačevanja davkov, pa se branijo tudi cerkve. Kamor se obrnete, srečate to dvojico.

Svete, samo na Boga misleče cerkve so sestavile odbor in ta je poslal guvernerju pismo, v katerem pravi: "Naj se ne pozabi, da bi se bilo treba poslužiti varčnosti in zdrave davčne politike, ako se hoče premagati povečane državne potrebe".

To je že res; ampak težko se bo zediniti, če smatrajo vsi pametni ljudje za zdravo tisto davčno politiko, ki ne daje bogatim cerkvam izjemnih privilegij, medtem ko bodo cerkve vedno trdile, da morajo sicer imeti neomejen patent za izkoriščanja in za zbiranje bogastva, da pa se smejo davki nalagati le tistim, ki jih najteže plačujejo.

TO SO PUNTARJI!

Vojaško veteransko društvo v Gorici je postavilo v hiši glavarstva ploščo v spomin šestkratnega bivanja cesarja Frana Josipa v Gorici. Predsednik Jacobi je dal napraviti fotografijo te spominske plošče, ki jo je poslal dvornemu uradu. Stotnik Jacobi je dobil te dni dopis, ki mu naznanja, da je cesar "blagovolil sprejeti" to fotografijo v c. in kr. rodbinsko fideikomisno knjižnico in izrekel vojaško-veteranskemu društvu "najvišjo" zahvalo.

ČRNOVOJNIKI.

Celovški "Kaernntner Tagblatt" piše: Poroča se nam: Iznenadeni so bili tukaj nekateri možje, ki so bili vpoklicani za službo v bolnišnicah, ne da bi bili pri izbiranju črnovojnikov in so tudi že nad 36 let stari. Razumljivo je, da ta čisto nepričakovana vpoklicanja v nekaterih obratih napravljajo motenja, neglede na osebne neprijetnosti dotičnih. V Celovcu je bilo tako vpoklicanih do 50 takih oseb. Tudi uredništvo "Mira" je prejelo poročilo, ki se z zgorajšnjim popolnoma ujema.

Prepričani smo, da bo takih presenečenj v Avstriji še več. Saj smo čitali med črnovojniki že imena 17letnih fantov.

Popotnika brez denarja imenujejo vagabunda; vagabundu z denarjem pa pravijo popotnik.

•

Cerkev daje vernikom menice, ki bodo baje izplačane po smrti, sama pa zahteva vse v gotovem plačilu, ki ima na tem svetu polno veljavo.

O naši premogarski organizaciji.

So. Fork, Pa.

Ker nimamo slovenski premogarji v Z. D. še svojega lastnega glasila, v katerem bi se lahko malo pomenili in razpravljali o naši organizaciji U. M. W. A., sem se namenil, da sporočim svoje mišljenje v predalih lista Proletarec tovarišem premogarjem.

Splošno se misli, da je naša premogarska organizacija U. M. W. A. jako radikalna in revolucionarna. Do zadnjega leta sem bil tudi jaz deloma tega mišljenja. Ko sem pa imel priliko organizacijo malo bliže opazovati, sem prišel do prepričanja, da je naša premogarska organizacija pravo dete organizacije A. F. L. in da prva kot druga boleha na jako kritični bolezni in da obedve potrebujeta dobre operacije.

Da me bodo tovariši premogarji bolje razumeli, hočem stvar bolj natančno razložiti. Princip organizacije je dober, ker je pa večinoma na papirju, ne koristi in tudi ne škodi nikomur.

Poglavitna stvar pri organizaciji je taktika, in ta je pri naši premogarski organizaciji tako slaba, da že slabša biti ne more.

Prva napaka pri organizaciji je, da se pogodbe med delavci in delodajci delajo vedno za gotov določen čas in povrh tega še tako, da poteče pogodba v tem distriktu letos, v drugem drugo leto, in v enem kraju spomladi, v drugem zopet v jeseni, tako da je vedno več tisoč premogarjev na stavki, če ne v enem kraju, pa v drugem. Trg za premog, če verjamemo premogarskim baronom, je pa vedno slab in radi tega ni profita v biznisu. V normalnih časih delajo premogarji komaj tri četrtine časa, v sedanjih pa komaj polovico. Če potem še pomislimo, da so premogarski baroni med seboj organizirani v močni organizaciji, lahko vsakdo spreviđi, kaj je vzrok, da so po navadi premogarski štrajki tako dolgi, in da le redkokdaj premogarji kaj pridobe.

Pomisliti moramo tudi, da so lastniki trdega premoga deloma ravno isti kakor lastniki mehkega in ravno tako lastniki premogokopov v Pennsylvaniji kot v W. Virginiji, v Ohio itd. Na primer v tej okolici je dobro poznana Berwind White Coal Co. in kontrolira pod različnimi imeni na tisoče premogokopov v Pennsylvaniji, W. Virginiji, Ohio itd. Gotovo je, da ima ta družba vposlenih na stotisoče delavcev. Pred kakimi štirinajstimi leti je začela boj proti uniji, in v petih letih ni bilo nobenega sledu več o unijskih delavcih v njenih premogokopih in v njenih naselbinah. Ko se je vršil boj med delavstvom in kapitalisti pri tej družbi, sem prepričan, da se je s štrajkarji slabše postopalo kot z onimi v Coloradu. Oborožene barabe, brzostrelne puške in žarkometi so igrali poglavitno vlogo. Ker pa ni bilo delavstvo v tistih časih še tako zavedno, kot je danes, je ostala vsa stvar tiho in delavci so podlegli na celi črti.

Omenjena družba je sedaj tako močna in nastopa proti svojim delavcem tako avtokratično in brezobzirno, da ne gre delavec, ki ljubi svobodo, niti k njej za delo vprašat; tisti pa, ki pri njej delajo, morajo biti zelo previdni, kaj govore in s kom. .

Sedaj pa vzemimo za primer delavce pri tej družbi. Recimo, da so delavci postali v eni jami popolnoma nezadovoljni pogoji, pod katerimi delajo in žive. Svoj položaj si žele zboljšati, in radi tega pošljejo svoje zastopnike k delovodji premogokopa. Ta jim pa kar na kratko pove, da ne more nič pomagati, ker nima družba že sedaj nič profita od rova. Ko zvedo dedalvci, kaj je delovodja rekel, sklenejo stavko. Recimo, da so se vsi delavci odzvali pozivu na stavko in da se ne bo nihče vrnil na delo, dokler družba ne prizna njihovih zahtev. Mar mislite, da bodo delavci kdaj dobili, kar zahtevajo? Ne!

Če je premogokop tak, da mu ne škoduje, če štapa, ga bo družba enostavno zaprla, če je pa rov tak, da se mora v njem delati že radi rova samega, ima pa družba na tisoče "dobrih" zanesljivih delavcev za vsako delo. Družba ima svoje barake, svojo prodajalno, mesnico in sploh vse, tako da so štrajkolomci popolnoma preskrbljeni z vsemi rečmi, kj jih potrebujejo za vsakdanjo potrebo. Štrajkarji pa lahko štrajkajo do svoje smrti, dobili tako ne bodo nič. Splošno se pa družba takoj iznebi štrajkarjev. Prvo, kar naredi, je to, da jih izžene iz svojih barak, potem pa še iz naselbine, in mirna Bosna. To mi prizna vsakdo, ki pozna razmere po takih naselbinah.

Če je to resnično za eno naselbino, je tudi resnično za distrikt. Da je tako, nam jasno dokazujejo distriktni štrajki premogarjev zadnjih petih let. Od westmorelandskega in do coloradskega štrajka premogarjev je premogarska organizacija žela in imela en velik fiasko. In prepričan sem, če so se premogarski baroni rovov v Ohio namenili razbiti premogarsko organizacijo, jo tudi bodo in dolgotrajni štrajk v Ohio bo ponovni fiasko za U. M. W. A.

Ne mislim reči, da bodo to ali da so zakrivili štrajkarji sami. Ne, njim gre vsa čast za hrabrost in stanovitnost v bojih, ki jih imajo s kapitalisti.

Krivda leži na eksekutivnem odboru organizacije, ki dopusti, da se boji tako vrše. Že na dveh zadnjih konvencijah U. M. W. A. so delegatje sprejeli rezolucijo, s katero so se zavezali delovati na to, da ko enkrat pogodba med premogarji in operatorji poteče, da ne pojdejo premogarji poprej na delo, dokler najzadnji operator ne prizna premogarskih zahtev. In na zadnji konveneiji v Indianapolis se je izvolil odbor, če se ne motim sto mož, ki naj sklene pogodbo za vse premogarje za prihodnji dve leti. Ta odbor se je parkrat sešel z operatorji, imel nekaj razmotrivanja z eksekutivnim odborom U M. W. A., nakar je slednji priporočil in dal na referendum članstvu, da naj distrikti sklepajo pogodbe vsak zase. To se je tudi izvršilo.

Potem so si distrikti izvolili svoje odbore za pogajanje z operatorji v svojih distriktih. Vršilo se je polno vsakojakih konferenc in sej, nazadnje so še distriktni odbori dali na splošno glasovanje, da naj ponovimo staro pogodbo z operatorji, kar se je tudi izvršilo.

Ves ta miš-maš je napravil v organizaciji veliko zmešnjavo in še več stroškov. Če bi bili odborniki pri organizaciji to, za kar so bili postavljeni in v resnici tako napredni in revolucionarni, kot se delajo, bi ne bila imela premogarska organizacija do $1,000.000 dolga, kot ga ima danes.

Najbolj smešno se mi pa vidi, ko glavni odborniki pri U. M. W. kritizirajo organizacijo A. F. L. in nje voditelje, ko pa sami niso nič boljši, ali vsaj pokažejo se ne, da so kaj boljši. Na zadnji konveneiji v Indianapolis so sami sebi povišali za 20% plače in več. Na primer, predsednik U. M. W. je imel že prej dobro plačo $3.000 na leto, pa so mu jo povišali od 3 na 4 tisoč na leto in plača se je povišala vsakemu, ki ima kako opravilo pri organizaciji. Organizatorji dobivajo najmanj $5.00 na dan in pokritje vseh potovalnih stroškov. Vse to je pa vzrok, da hitimo v neizogiben propad. Edino, kar lahko ohrani organizacijo neizogibnega poloma, je, da se bojna taktika popolnoma spremeni. Namesto samo lokalnih ali distriktnih štrajkov naj se porablja taktika splošnega štrajka. In namesto, da se pogodbe sklepajo po distriktih, naj se sklepajo za vse premogarje obenem. Edino to je, kar more našo organizacijo rešiti in ji ponovno pridobiti zaupanje članstva. Dobro in koristno bi tudi bilo, ako bi se sedanje kontraktno delo odpravilo in vpeljala po vseh premogokopih dnevna plača: recimo plača $3.50-$4.00 za osemurno delo bi bila za enkrat že umestna. To bi bil najboljši "safety first" za delavce, ker vsak bi skušal delati previdno. Z mirno vestjo lahko trdim, da je več kot polovica delavcev po roveh poškodovanih in ubitih, ker preveč riskirajo svoje življenje.

Dosti nas je slovenskih premogarjev, ki delamo po ameriških premogokopih, ali do danes nismo še nikoli skušali narediti kak pritisk na organizacijo; kar je bilo naše delo doslej, je bilo le to, kar nam je bilo ukazano. Vzrok je bil ta, da nismo bili vajeni jezika. Danes je že precej premogarjev med nami, ki govore dobro angleški jezik ter lahko izrazijo, kar mislijo in že skrajni čas je, da delujemo bolj aktivno v organizaciji in za organizacijo.

Želim, da bi se slovenski premogarji v Z. D. oglasili in povedali svoje mnenje o organizaciji. Prepričan sem, da nam bodo za tako razmotrivanje predali Proletarca na razpolago. In če bomo na ta način prišli do kakega dobrega zaključka, sem prepričan, da bomo lahko igrali veliko vlogo v bodočnosti pri organizaciji United Mine Workers of America.

Fr. Podboj,
član lokala 472 U. M. W. of A.

IZJAVA RUSKIH SOCIALISTOV.

Ko je meseca februarja ruska vlada v dumi zopet zahtevala denarja, so socialistični poslanci podali protest, ki pa je bil v vseh oficielnih poročilih zatrt, kakor je že navadno na Ruskem. Šele iz švedskega socialističnega lista 'Sozialdemokraten" je mogoče čitati izjavo, ki jo je podal sodrug Čajdle dne 9. februarja in ki se glasi:

"Že ob izbruhu vojne je socialno demokratična stranka izrekla, da ne more zaupati vladi; in šest nesecev, kar jih je medtem minilo, je pokazala, da smo prav sodili. Strašne posledice vojne je na Ruskem politika vlade še poostrila. Poizkusila je takoj, da bi z reakcionarnimi ukrepi utrdila svoje omajano stališče. Kakor navadno se je najprej spravila nad tuje narodnosti. Medtem ko je Poljake slepila z obljubami, se je pritisk na Fince še pojačal, so se židje preganjali in celo v zasedeni Galiciji so se napadali Malorusi. V drugih deželah se stori marsikaj, da bi se ublažila beda, ki jo povzrokuje vojna. Na Ruskem se razbijajo shodi, ki hočejo razpravljati o bedi in socialistični časopisi se zatirajo. Vrhunec tega preganjanja je dosežen z aretacijo petih socialističnih članov dume in njih sodrugov. Proti temu preganjanju protestiramo vpričo vse Evrope. Vlada se obrača do dume le, ker je prepričana, da dobi vse po svoji volji. Vojno posojilo z izdajo papirnatega denarja in povišanje indirektnih davkov je izvršila z ukazom in ga ne predlaga dumi. Socialna demokracija bo kakor doslej klicala na boj za notranjo osvoboditev Rusije. Naposled izjavlja socialistična frakcija, da bo soglasno z izjavami kodanjske konference čimprej začela z delom za dokončanje vojne in za mir, ki izraža voljo vseh v vojno zapletenih narodov."

Da! Če bi namesto batjuške rabja socialisti vladali, bi tudi mi verjeli, da hoče Rusija osvoboditi narode.

PATRIOTIZEM IN KUPČIJA.

Vojni liferanti v Avstriji so gotovo veliki patriotje. Kdo pa naj bi bil, če ne oni? Ampak patriotizem pride včasi s profitom navskriž. In naj bo v duši boj še tako težak, nazadnje zmaga vendar profit.

Tako piše 'Slovenski Narod':

Opetovano se je že tudi v uradnih poročilih konstatiralo, da so avst. čete preskrbljene deloma z jako slabim obuvalom. Razni vojni poročevalci so zbirali materijal in vložili so na armadno vrhovno poveljstvo utemeljeno ovadbo, na podlagi katere so izvršile vojaške oblasti strogo preiskavo. Preiskava je dognala, da so postopali posamezni armadni dobavitelji z naravnost zločinsko brezvestnostjo. Nekatere čete so dobile novo obutev, katere podplati so obstojali iz drevesne skorje in preparirane lepenke! Ta obutev pohaja od ogrskih liferantov. Vojaška oblast izjavlja, da bo zločinske dobavitelje z vso strogostjo kaznovala. Mi menimo, da so taki ljudje hujši d veleizdajnikov in morilcev — slabo obuvalo je lahko povod največjih vojnih neuspehov, nezadostno zavarovane noge so vzrok neštetim boleznim in obilo je onih, ki so morali na pot v večnost, ker so imeli mesto usnja — papir in drevesno skorjo na nogah.

V kapitalističnem sistemu ne more biti vera nič druzega kakor hinavščina; kajti najvernejši človek ne more živeti po načelih svoje vere.

Stranka

Chicago, Ill.

Cenjenim slovenskim volilcem in volilkam kakor tudi vsem sodrugom, ki žive v 34. volilni wardi, naznanjam tem potom, da bo

javen shod

v svrho volilne kampanje za to vardo dne

4. aprila ob 8. zvečer

v Kafka's Hall na vogalu 26 ulice in Avers Avenue.

Vstop je vsakomur prost. Nastopili bodo razni govorniki in govorilo se bo v raznih jezikih. Razložil se bo socialistični program in socialistično delo v občini. Volilci se bodo lahko poučili o razliki med delom socialistične stranke in kapitalističnih strank.

Pokažite, da se zanimate za svoje razredne interese in pripeljite tudi druge poslušalce s sabo na ta važni shod.

Filip Godina.

Jenny Land, Ark.

Vse sodruge vabim na klub. sejo, ki bo dne 15. aprila in jim priporočam, naj se je zavesljivo udeleže. Na dnevnem redu bo posvetovanje o praznovanju prvega majnika. Nadalje bomo razpravljati tudi o koledarju za leto 1916. Začetek seje ob 10. dopoldne.

S soc. pozdrav! F. G.

ZAPISNIK KONFERENCE

jugoslovanskih socialističnih klubov iz Cherokee in Crawford County v državi Kansas.

Ringo, Kans., 21. marca.

Sodrug Goršek otvori sejo točno ob 1.30 popoldne. Prečita se poslovni red, ki se soglasno sprejme.

Za predsednika je izvoljen sod. P. Jurše, za zapisnikarja s. J. Kuplen.

K točki V. razloži sodrug Goršek, zakaj je konferenca sklicana.

Sprejme se predlog, da se obhaja slavnost prvega maja v **Franklin, Kans.** in da ga praznujejo skupno jugoslovanski socialistični klubi in združena društva S. N. P. J. v državi Kansas. Vso brigo za prireditev majske slavnosti prevzameta J. S. klub v Franklin in društvo Rožna dolina št. 92 S. N. P. J. Program se mora objaviti 14 dni pred 1. majem v Proletarcu in v Glasilu S. N. P. J.

Sprejet je predlog, da se pooblaste za prireditev majske slavnosti trije sodrugi, ki bodo odgovorni zanjo. Pooblaste se sodr. F. Wegel, J. Kratkovič in E. Romich.

Pri točki "Razgovor o poslovanju J. S. klubov v drž. Kansas" se razvije živahna debata, katere se udeleži več sodrugov. Naposled se sklene, da se izvolijo trije sodrugi, ki naj gredo dne 4. aprila na sejo okrajne organizacije. Predlagani so in soglasno izvoljeni F. Tomšič, Fr. Dremšek in T. Briški. O zaključkih naj potem poročajo v strankinih listih.

Pri točki IX. je sprejet predlog, da naj zastopniki na svojih klubskih sejah poročajo o bodočem kongresu J. S. Z. in naj poizvedo, če se sodrugi strinjajo, da se pošljeta na ta kongres iz države Kansas dva zastopnika; o tem naj poročata na prihodnji konferenci.

Sprejet je predlog, da se združijo vsi klubi J. S. Z. v Crawford County; obenem se obvestijo klubi J. S. Z. iz Cherokee County, ako je njih volja, da se tudi pridružijo. V konferenčni odbor so soglasno izvoljeni John Goršek, Frank Wegel, John Lekše.

Predlog je sprejet, da se vrši prihodnja konferenca v Franklin, Kans., četrto nedeljo v mesecu maju ob 2. popoldan.

Predlog je sprejet, da se debata v prid in napredek stranke in nje lista zaključi in odloži za prihodnjo sejo.

Predlog je sprejet, da se protest proti Slovenski Ligi sprejme in priobči v vseh naprednih listih in v zapisniku.

Konferenca dovoli, da se prečita članek iz lista "Radnička Straža".

Predlog sprejet, da se zapisnik konference priobči v Proletarcu.

Sprejet je predlog: V slučaju, da pri kakšnem klubu J. S. Z. kak sodr. umrje, naj dotični tajnik kluba obvesti druge klube, da se potem sodrugi lahko udeleže pogreba.

Zaključek konference ob 7. zvečer.

Pongrac Jurše, predsednik.
John Kuplen, zapisnikar.

SODRUGI!

Vsak socialist bi moral naročiti "PROLETARCA," kajti list živi samo od svojih naročnikov.

Vsak socialist bi moral širiti "PROLETARCA", kajti to je prva naloga naše stranke.

Vsak socialist bi moral točno plačati naročnino za "PROLETARCA." ker le na ta način se more osigurati napredek našemu listu.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelji: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workmen's Pubishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year. -:- -:- -:- -:-

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

ČESA JE RESNIČNO TREBA?

Slovenci, ki prihajajo v Ameriko, so v tako ogromni večini delavci, da izginejo drugi stanovi vpričo njih skoraj popolnoma. Ne pravimo, da ni med njimi tupatam kateri, ki ima popotniško žilo in ga goni želja za spoznavanjem sveta od kraja do kraja. Vendar pa se jih je nedvomno največ zaradi tega izselilo, ker niso mogli doma najti zadostnega kruha. In tega ni mogla biti kriva njihova lenoba; kajti kdor se odloči, da gre s trebuhom za kruhom po svetu, ne sme imeti navade, da bi ležal po zimi za pečjo, po leti v češpljevi senci. O ameriških razmerah je tudi onkraj oceana precej znano, da je tukaj treba trdo delati, če se hoče živeti.

Kakšna pa je usoda delavske mase v Ameriki? O tem pač ne bo dvoma, da je tudi med delom in delom razlika. Izkoriščanje sega sicer po vsem; vendar pa je zaslužek pri enem delu drugačen kakor pri drugem. In nekateri delavci se znajo postaviti izkoriščanju v bran, drugi pa ne.

Glavna množica slovenskega delavstva v Zedinjenih državah ne prihaja do najboljšega dela in je močno izrabljana. Gotovo so tega krivi razni vzroki. Na vsak način pa je med najvažnejšimi razlogi ta, da prihaja naše ljudstvo z nezadostno izobrazbo čez morje.

To ni očitek za naše delavce. Oni niso krivi, da prevladujejo v južni Avstriji enorazredne in dvorazredne šole, da je bil v mnogih krajih šolski obisk le slepilo, da se po raznih šolah otrokom vtepa krščanski nauk v glavo, vse drugo znanje pa pregrešno zanemarja.

Ali četudi delavsko ljudstvo ni krivo, mora vendar trpeti posledice tega pomanjkanja. Če pa vzamemo slovensko ljudstvo v Ameriki kot celoto, bomo le tedaj prav razumeli položaj slovenske narodnosti, če vpoštevamo njeno kulturno moč. Tukaj je treba živeti v zmeši različnih narodov, in ako hočemo med njimi uživati tisti ugled, ki ni samo teorija, temveč ima lahko tudi velik praktičen pomen, moramo računati z omiko mase in z njeno sposobnostjo za tekmo v kulturnem življenju.

Zadnji čas so razvili vprašanje svobode v stari domovini. Svoboda še nikdar ni bilo darilo, ki bi ga vladajoči velikodušno prinašali narodom. Nihče ne uživa svobode, kdor si je ne zna pridobiti. Naj se razvijejo razmere v stari domovini kakorkoli, naj zmaga kdorkoli in naj se izpremene meje tako ali pa tako, narodi ne bodo svobodni ne v starih ne v novih državah, in brez globokega znanja si tudi pozneje ne bodo priborili nobene svobode.

Vsi vrabci po strehah čivkajo, da bi danes ogromna večina slovenskega ljudstva na Kranjskem, Štajerskem, Primorskem i t. d., če bi imela prosto izbirati med Avstrijo in samostojnostjo, "navdušeno" glasovala za Habsburžana in Estrajh, kakor je navdušeno volila Šušteršiča, Lampeta, Korošca, Kreka i t. d. Kako za vse na svetu naj to ljudstvo doseže svobodo, če se da kakor čreda ovac goniti od par samozvanih pastirjev zdaj sem, zdaj tja? In kako je mogoče govoriti o takih velikih ciljih, pa ne misliti, kakšni so prvi in temeljni pogoji, da se morejo cilji dosegati?

Toda zdaj živimo v Ameriki. In brez obzira na to, kako se razvije bližnja bodočnost naših rojakov onkraj velike luže, imamo skrbeti, kakšna bo usoda našega ljudstva v tej deželi.

Za sedaj se ne maramo baviti z vprašanjem, ali se bo slovenska narodnost v Zedinjenih državah ohranila, ali pa se bodo otroci ali vnuki slovenskih staršev tako popolnoma asimilirali, da izgine vsaka sled slovenstva v tej republiki. Sedanji priseljenci so še Slovenci in bržkone jih bodo razmere še nekoliko pognale čez slano vodo. Od danes do jutri ne izginejo. In če nam je res kaj za naš narod, je naša prokleta dolžnost, da se vprašamo, ali nam je mogoče kaj storiti, da se njegov položaj tukaj, kjer živi, kaj zboljša. In kaj bi to moglo biti?

Globoko smo prepričani, da je za slovenske delavce kakor za delavce vsakega naroda edina rešitev v socializmu. Ali med današnjim položajem in končno rešitvijo je še mnogo bojev; in vsako zboljšanje, ki more ljudstvu nekoliko olajšati breme in mu ustvariti boljše pogoje za boj, je koristno. Kakor vemo, da osemurni delovnik ne odpravi vse bede, pa se vendar bojujemo zanj, ker doseže delavstvo z njim več oddiha, ker se z njim odpravi mnogo skebstva, tako pozdravljamo tudi vsako drugo zboljšanje, ki je v sedanjih družabnih razmerah mogoče.

Če bi se mogel človek tudi v poznejših letih tako temeljito naučiti angleščine kakor tisti, ki jo govori od mladih nog, bi bil problem, o katerem razpravljamo, precej lahak. V angleškem jeziku je dovolj dobrih knjig in ker je narod velik, se lahko tiskajo v ogromnih nakladah, pa so zato tudi lahko razmeroma po ceni. Dosti je angleških dobrih predavanj, večernih šol itd.

Bil bi razmeroma majhen trud izbirati in priporočati ljudstvu, kar je najboljše. Toda jezikovno vprašanje je tukaj nepremagljiva ovira.

Treba torej pustiti, da gre vse kakor gre, ali pa poiskati drugo pot.

Po našem prepričanju je poleg politične in strokovne organizacije za slovensko in sploh za jugoslovansko ljudstvo v Ameriki vprašanje izobrazbe najvažnejše. Vemo tudi, da nismo v tem oziru osamljeni. Tistih delavcev, ki nam izrražajo v svojih pismih hrepenenje po večjem znanju in preklinjajo razmere v stari domovini, ki so jim zapirale pot do omike, ni malo. Četudi žele nekateri višjo izobrazbo le zaradi njene notranje veljave; slutijo drugi vendar prav dobro njeno veliko praktično vrednost.

Ako bi se rojakom na tem polju pomagalo, bi se za njih bodočnost in sedanjost storilo res nekaj velikega.

Na prvi pogled je ta naloga neskončno težka. Ali težave niso nepremagljive, če se loti dela resna dobra volja.

Brez organizacije seveda ni mogoče v tem oziru prav nič doseči. Z organizacijo in z dobrim načrtom pa bi se od skromnih začetkov sčasoma lahko prišlo do velikega cilja. In nič ne dé, če bi bila stavba dograjena šele takrat, ko nas, sedaj živečih starejših, ne bo več na tem svetu. Pri nas je bila vedno ena največih napak, da smo hoteli vse imeti hitro in zato se niso nikdar izvršila dela, ki zahtevajo časa. Kadar je prišla kakšna važna ura, smo pa bili zaradi tega vselej nepripravljeni. V dveh treh mesecih se pa ne da nadomestiti, kar se je zamudilo v dolgih desetletjih.

Maloštevilnost slovenskega naroda v Ameriki je nerodnost. Ali v tem ne bi bila največja sitnost. Nerodnejša je raztrešenost slovenskih naselbin. Pa tudi to bi se z dobrim sistemom dela prebredlo. Treba bi bilo le načrta, ki bi omogočil čim večje uspehe in ki bi bil praktično izvedljiv.

Tudi o tem bomo povedali svoje mnenje. Morda se zbudi za stvar toliko zanimanja, da pove še kdo kakšno resno besedo. Da je v slovenskem ljudstvu dovolj moči za tako delo, o tem ne dvomimo. Ako se izvrši, si postavijo Slovenci v Ameriki najlepši spomenik. In ob enem se utrdijo za eksistenčni boj; kajti znanje je moč.

Sramota ni, če je človek zatiran; ampak če mirno trpi zatiranje, je sramota.

Sodrugi in sodružice!

Prvi majnik se bliža, naš praznik. Ne bomo Vam na tem mestu na široko razlagali, kaj da pomeni. Pravi socialist ve, da je to delavski praznik, dan

DELAVSKE SOLIDARNOSTI,

tega visokega ideala, ki se mora predvsem uresničiti, da more delavstvo zmagati in se osvoboditi.

Vsak sodrug ve, da je prvi majnik zanj najvažnejši praznik, ker ga ni določila nobena cerkev in nobena krona, temveč

DELAVSKA VOLJA.

Oficielni svet ne priznava prvega majnika in ga nima v svojih koledarjih. Kajti v naši družbi ni ljudstvo za to, da bi samo kaj sklepalo o svoji usodi in celo vidno izražalo svoje hotenje. "Od zgoraj" se mu predpisuje njegovo življenje, "od zgoraj" se mu dajejo tudi simboli, od zgoraj se mu določajo prazniki.

Zavedno delavstvo pa razume, da ne more biti mula, ki se da nema upregati in izpregati in ki dobiva seno od gospodarjeve dobrote, nikdar svobodna in da ne more na veke vekov postati nič druzega kaor mula.

Zavedno delavstvo noče ostati za vse čase zasužnjeno. In

PRVI MAJNIK,

ki ga ne praznuje na ukaz in ne s crkvenim ali državnim dovoljenjem, ampak po svojem svobodnem sklepu, je znamenje, da hoče.

Težak jarem se nalaga delavstvu. Kapitalizem ga ne obsoja le na tlako in mu ne odteguje le vsakdanjega kruha, ne biča ga le s prenaporom, z brezposelnostjo in s prevzgodnjo starostjo, ampak jemlje mu tudi za upanje za bodočnost. Za vse čase ga hoče potlačiti na nižino delovne živine, kateri je prepovedan vsak napredek in razvoj.

Iz temnih globočin je prišel človeški rod, iz nizkih organizmov se je razvil; pot, ki je držala dotod, kaže še naprej v večjo popolnost, v lepše življenje. Ali za delavstvo naj bi bila

SEDANJOST ZADNJA POSTAJA

in v brezmejnosti časov naj bi ne bilo zanj nobenega napredka več. Delavec je postal živa mašina; to naj bo tudi njegov sin in vnuk in vnukov vnuk do konca sveta.

Zavedno delavstvo pa noče postati živa okamenina. Z vsem človeštvom hoče korakati naprej in pripravljati svojim otrokom lepši svet.

To demonstrira delavstvo na dan prvega maja. Za ta boj zbira svojo armado.

Prvi maj je dan

SOCIALISTIČNEGA NABORA.

Sodrugi in sodružice! Pripravite se, da ga boste dostojno praznovali — da boste svojim sovražnikom pokazali svojo rastočo moč, svojim tovarišem pa tabor, v katerega spadajo.

Kaj pravi kapitalist.

Že večkrat smo rekli: Ne mislite, da so kapitalisti sami tepci! Ta misel ni resnična in z njo si nič ne pomagate.

Pred kratkim smo dobili dokaz, da se najdejo med kapitalisti še ljudje, ki so več kakor normalno pametni. V chicaškem Day Book (23. februarja) se je oglasil neki Barney Rogers, ki se podpisuje s svojim pravim imenom in tudi navaja svoj naslov: 3261 Ogden Av. Mož je miljonar in je prej stanoval na Diversey Boulevard.

Njegov članek bi priporočili vsem delavcem, da bi ga pazno prečitali. Glasi se tako:

"Čital sem nekatere pošteno ostre kritike v člankih Vaše javne sodbe o kapitalističnem sistemu, vladajočem v tej deželi in o posameznih kapitalistih. Zdaj bi kot kapitalist rad izpregovoril tistim, ki se najbolj postavljajo proti temu sistemu in jih vprašal: Kaj pa hočeš, da naj storimo? Ne spoznaš li, da si veliko bolj kriv sedanjih razmer kakor mi? Moremo li biti odgovorni za to, da smo se rodili od bogatih staršev, kakor si se ti rodil od revnih? To je enostavno; ti nimaš denarja — imam pa li jaz kakšen resen vzrok, da bi delil svoje miljone s tabo in s tebi enakimi?

Bi li ti to storil, če bi bil v mojem položaju? Bodi odkritosrčen! Ampak tudi če bi jaz ali pa ti tako storil, ne bi to dejstvo ničesar dokazovalo za eno ali za drugo stran. Stvar je ta: Ti, delavsko ljudstvo, ne dosežeš nikdar nič, ako se boš zvijalo v križu in s prstom kazalo na nas ter nam morda klicalo, da naj nas bo sram; kajti mi te niti ne vidimo niti ne slišimo.

Če hočeš kaj doseči, si nikar ne domišljaj, da ti kdo kaj da le zato, ker zahtevaš. Če kakšna stran kdaj ne stori kaj v svojem lastnem interesu, si vendar lahko prepričan, da iz same naklonjenosti do tebe ne gane niti z mezincem. Za to, kar ima kakšno vrednost, se je treba bojevati. Dolgo se moraš bojevati za svoje zahteve ne le s samimi kapitalisti, ampak tudi z njihovimi agenti, s tvojimi, od tebe izvoljenimi uradniki, sodniki in policisti, ki v času stavke tako radi rabijo gorjače proti tebi, ker nimajo toliko zdravega razuma, da bi razumeli, da so sami delavci in v podobnem položaju kakor ti in da bi pravzaprav morali braniti tebe in s tem tudi svoje lastne interese. Oni bijejo v interesu privatne lastnine, v interesu kapitalizma, ti pa imaš edino priliko, da izraziš svoj protest pri volitvah, kjer lahko bolje pokažeš svoje mišljenje kakor z najostrejšimi besedami. Če voliš zopet tiste uradnike ali pa uradnike stranke, ki zagovarja sedanji red, praviš jasno: "Še hočemo biti tepeni z gorjačami; dajte nam tega še več."

Če pride k tebi sosed, ki ima kakšno mestno, okrajno ali državno službo le za političen pull, pa ti pravi: "Volite tega in tega, on je dober človek, dal je dela meni in še nekaterim v tej wardi, torej moramo gledati, da bo na vsak način izvoljen," in ti norec pozabiš na vse, s čimer ti je škodoval, na policijske gorjače, na težki boj za obstanek v sedanjih razmerah, na obljubo plačila, dokler te je še bolela glava od udarcev, kaj naj se tedaj pravi? Pozabiš, da je volilni dan edini dan uspešnega protesta in volilni listek edino sredstvo za izraz tega protesta, pa oddaš svoj glas za tistega moža, proti kateremu si bridko in glasno protestiral vse leto.

Tisti tvoj sosed, ki ima morda kakšno manjšo, slabo plačano službo, je pa nemara enako malo moder, če ti pravi, da glasuj za takega kandidata in ima najbrže enako malo zdravega razuma kakor na primer prej navedeni policist.

Če veste, delavci te dežele, kaj hočete, morate tudi vedeti, kako se to doseže. Nikdar ne dosežete tega, če nas boste po strani ogovarjali ali nam žugali, ali se nam smejali in nas zaničevali. Saj iz oči v oči poveste redkokdaj svoje mnenje človeku, o katerem veste, da ima denarja.

Edina rešitev vsega problema je splošna in metodična organizacija. Če bi pa znali delavci to uresničiti, bi bil kmalu konec zadovoljnosti kapitalistov te ali pa katerekoli dežele. Ampak popolna organizacija je nemogoča brez izobrazbe in v sedanji dobi je treba predvsem delati za izobrazbo mas. Razumevanje za organizacijo se lahko zdrami s serijami predavanj, ki bi jih priredili delavski zbori te dežele, in če bi bili izdatki v začetku večji, bi naposled vendar prinesli uspeh. Konkurenca med delavci jim ne prinese prav nič; od te imajo samo velike trgovine in veliki zavodi korist.

Prav tako kakor če se igra v igralnici, kjer se plačuje za karte. Lastnik igralnice ne igra; on pobira le petake od dobičkov, in če bi igra dosti dolgo trajala, bi prišel vsak cent v njegov žep.."

Tako govori kapitalist. Seveda ne vsak. Rogers misli, da bi misleči čitatelji, ki se zanimajo za organizacijo, lahko našli v članku materijal za premišljanje. Tudi mi menimo to in ga toplo priporočamo čitateljem.

Strup v šolah.

V neko šolsko knjigo, ki se rabi po šolah v državi Illinois, je učenjak, ki jo je sestavil, vtihotapil napad na socializem. Pravi, da troši država devet miljonov dolarjev na leto za šole, pa zato se morajo otroci vzgajati v "načelih in praktičnem delu naše republičanske oblike vladanja." Dalje pa stoka: "Od vseh strani se delajo poizkusi, da bi se uničila država in na njeno mesto postavil socializem in anarhija."

Človeku se zdi, kakor da čita našo milo Ave Marijo. Enako farizejski in enako neumni so ti stavki.

Kakšne sorte je modrijan, ki je zapisal to učenost, se vidi iz tega, da imenuje socializem in anarhijo v eni sapi. V resnici sta si socializem in anarhizem v svojih nazorih in v svojih ciljih enako nasprotna kakor v svojih bojnih metodah. Anarhizem ni nič druzega kakor dete liberalizma, njegovi nazori o svobodi so megleno buržvazni, njegova vera v absolutno dobroto človeka je utopistična.

Socializem zahteva organizacijo proizvajanja, razdeljevanja produktov, organizacijo družbe sploh. Anarhizem smatra vsako organizacijo za tiranstvo.

Toliko znanja bi moral imeti o teh rečeh človek, ki se upa pisati o njih.

Ne glede na to pa nimajo take reči nič opraviti v šolski knjigi. Kajti šola ne pripada nobeni stranki, temveč ljudstvu. Če plačuje država Illinois ali pa katerakoli ameriška ali evropska država za šolstvo, ni to le demokratični ali republičanski denar, ampak vmes je tudi dovolj socialističnih dolarjev. Zato tudi nima šola služiti eni ali drugi stranki, ampak vsemu ljudstvu. Izobražavati ima otroke, dajati jim znanja, vzgajati jih tako, da bodo sposobni za življenje ter da bodo mogli koristiti sebi in družbi; učiti ima resnico; nima pa med otroci voditi politične agitacije in jim vbrizgavati laži.

Socializmu se pač ni treba bati takih šolskih knjig. Če bi imelo vse, kar vtepajo otrokom po šolah v glave, tiste posledice, ki jih žele nekateri šolniki, ne bi moglo biti na Kranjskem ne enega svobodomiselnega človeka, pa vendar so prišli iz najbolj farških šol že prav napredni ljudje. Sveda ne bi bili pretrpeli toliko duševnih muk in bojev, če jim ne bi bili v šoli napolnili glave s strahovi. Newtonu ni nihče predaval o zakonu teže in Darwin se ni v nobeni šoli učil darwinizma.

Ampak za to ne gre; od sedanje šole ne pričakujemo in zato tudi ne zahtevamo, da bi nam vzgajala socialiste. Nesramno pa je, če se zlorablja šola proti socializmu in če se s šolskimi knjigami dela politična agitacija.

Ni res, da ima šola vzgajati otroke v načelih sedanje oblike vladanja. Vsi ti moderni modrijani, ki nosijo sedaj veliki zvonec po Ameriki, pozabljajo, da imajo Zedinjene države svoj obstanek zahvaliti revoluciji. Če bi bila v časih ameriške insurekcije veljala tista nazadnjaška načela, ki jih sedaj razglašajo patrioti, bi bila severna Amerika še danes kolonija angleškega kralja.

Ali Zedinjene države so danes kapitalistične. In kapitalizmu je bilo vse dobro, da je prišel na konja. Sedaj, ko sedi v sedlu in jaha, je pa vse greh, kar je bilo nekdaj prav in kar bi danes lahko služilo ljudstvu proti njegovi tiraniji.

O ameriškem šolstvu se je raznesla bajka, da je nekaj posebno imetnitnega. Treba je priti do zavesti, da je to res le bajka. Bluff je pač v šolstvu velik kakor na vsakem polju v Ameriki. Sicer pa prihaja šola od dne do dne bolj v službo kapitalističnega sistema in grafterskih politikantov.

Kdor je v življenju izkusil, kaj omeni slaba šola, mu ne more biti vseeno, v kakšnih rokah bodo njegovi otroci in kaj jim bodo vtepali v glavo. Ali iz rok kapitalističnih agentov se bo šola šele tedaj rešila, kadar dobi ljudstvo samo v politiki in v upravi zadosten vpliv.

Današnji socialisti se bolj bojujejo za svoje otroke kakor sami zase. Sedanjost je kapitalizem, bodočnost bo socializem. Zato pa naj bodo otroci sposobni za boljše čase, katere jim hočejo pripraviti sedanji bojevniki.

Treba je, da postane delavstvo močno in izpodi tudi šolo iz kapitalističnih krempljev. V ta namen pa je treba organizacije, politične zavesti in političnega, razrednega boja.

SREDNJI VEK ŽIVI.

Ali je mogoče? Ali ni mogoče?

Človek bi kaj dal za to, če bi mogel le za minuto pogledati v Vatikan, da bi se prepričal, kakšen koledar imajo tam. Drugod se piše leto 1914. Katero stoletje ima papežev dvor?

Ko je bil Benedikt, seveda s pomočjo svetega duha — izvoljen za "svetega očeta," so nam pravili, da je krščanski svet dobil modernega papeža. Mi smo pač debelo gledali, ker je modern papež ravno nekaj takega kakor suha voda ali pa mrzel ogenj. Za silo bi bilo še misliti, da bo rabil malo več pameti kakor njegovi predniki. Toda odrecite se takemu upanju, ljudje božji! Papež je papež, Vatikan je Vatikan.

Ali je mogoče, da se napiše leta 1914. kaj podobnega kot tole:

"Očetovska ljubezen, ki je navedla njegovo svetost, da pridobi od zemeljskih sil odpust vjetnikov, ga zdaj navaja, da prosi kralja vseh vojskinih trum, naj čimprej one na bojiščih padle, ki so prišli v pekel, osvobodi iz te dežele groz in sprejme v svoje milosti polno naročje. Da se čim hitreje doseže ta cilj in otvori ves zaklad cerkvene milosti, dovoljuje sveti oče, da imajo vse za dušno izveličanje padlih brane maše brez obzira na to, kje da se čitajo ali govore, pred Bogom enak učinek, kakor če bi se sveto opravilo izvršilo pred posvečenim božjim oltarjem."

Mislite, da je nemogoče?

Well, tako stoji v naredbi kardinala državnega tajnika vatikanskega.

Nekatere posameznosti nas nekoliko motijo; ampak ne bomo se prepirali. Včasi so namreč pravili, da ni iz pekla nobene rešitve. Tam je trpljenje večno. Kdor je le za nekaj časa obsojen, pride v vice. Morda je to zdaj kaj drugače; le čudno se nam zdi, ker iz grškega podzemlja tudi ni bilo nobenega izhoda za "sence," in sploh iz nobenega predkrščanskega pekla ne. Krščanstvo pa je, kakor je znano, take reči prevzelo iz starejših ver.

Toda kakor pravimo, zaradi tega se ne bomo prepirali. Druga reč je, zaradi katere bi si človek pulil lase. Sveti oče, torej kljub svoji "svetosti" vendar le človek, dovoljuje Bogu, da smejo imeti maše, ki se bero v kakšnem šotoru, enak učinek. Bog se sme nanje enako ozirati, kakor če bi bile brane pred oltarjem.

Zdaj smo torej srečno prijadrali tja, kamor je bilo treba. Sveti oče papež stoji nad Bogom. Če papež dovoli, sme Bog; če papež prepove, ne sme Bog.

Upati je, da čitajo v nebesih ukaze kardinala državnega tajnika. Sicer bi se lahko zgodilo, da stori Bog kaj na svojo pest, brez papeževega dovoljenja. Kakšna zmešnjava mora tedaj nastati v nebesih in na zemlji!

RUDARSKA SMRT.

Iz Vancouver, B. C. poročajo 23. marca: Petdeset rudarjev je ubilo in mnogo jih je poškodovalo, ko je snežen plaz zasul več stavb jame Britania pri Howe Sound, B. C.

Večna vojna!

PROTEST

jugoslovanskega socialističnega kluba Collinwood, O., štev. 49.

Mi člani slov. soc. kluba, št. 49, Collinwood, O. najotreje protestiramo proti takozvanemu slov. 'naprednemu'' časopisju, katero psuje nas socialiste z izdajalci in drugimi klevetami.

Protestiramo, da nam očitajo, da držimo z Avstrijo in Nemčijo. Resnica je, da smo proti vsaki kapitalistični državi, najsibo katera hoče.

Vprašamo, kakšen vzrok naj imamo, da bi se potegovali dve državi?

Delavec je suženj, kakor v eni, tako v drugi državi, in kapitalisti ter duhovniki izmozgovajo ubogo delavsko paro, ki ne uživa nobene svobode. Ako si hoče priboriti mrvico več kruha, pošljejo nanj bajonete in kroglje. Francija, Anglija in Rusija se popolnoma nič ne razlikujejo od teh držav. Delavec je izkoriščan v vsaki kapitalistični državi, ker so kapitalisti povsod enaki, izžemajo delavca do zadnjega in ko je za delo nesposoben, mora lakote umirati.

Znano nam je, da je bila pred izbruhom svetovne vojne v Petrogradu na Ruskem (to je tista država, od katere pričakujemo osvoboditev slov. naroda) generalna stavka. Nad štrajkarje je poslala vlada kozake, ki so jih neusmiljeno pobijali samo zato, ker so se borili za pravično stvar.

In od take vlade naj imamo pričakovati svobodo, ki jo sama zatira! Obžalujemo te gospode v Ameriki, da so tako kratkovidni in jim ne pride na pamet, da gledajo vse te države, katere so sedaj zapletene v vojno, le na svoje lastne interese, da si podjarmijo kolikor mogoče več ozemlja; da bi pa podjarmljene narode osvobodili, o tem ni govora.

Ustanovili ste slovensko ligo z velikanskim hrupom in navdušenjem in kakor pravite, ima namen da osvobodi potom zaveznikov slovenski in hrvatski narod izpod avstrijskega jarma, ter ustanovi jugoslovansko monarhijo, republika ali kar že bo. Seveda, to se kar napravi in pri tem ni nobenih težkoč. V to ligo vabite vse farje, socialiste, sploh kar leze in gre. Ne pomislite pa nič, ali se s to ligo da kaj koristnega napraviti ali ne. Socialisti so vam popolnoma dokazali, da liga ne more prinesti slov. narodu nobene svobode, dokazali so vam, da s to ligo ne bo enkrat nič, ampak, da se z njo lahko več škoduje rojakom, nego koristi. Zagnali ste velikanski krik proti nam, nas pričeli v vseh časopisih najnesremneje psovati, ter imenovati nas izdajalce slov. naroda. In zakaj? Zato, ker nismo na 'befehl' velenarodnjakov pristopili k ligi in jim metali groše v njih žrela. Primorani smo torej, da vam odgovorimo in da pokažemo ljudstvu te osvoboditelje naroda v pravi luči.

Svoboda slovenskega naroda vam leži le na jeziku. Izprevideli ste, da bi se dalo s to ligo nekaj doseči, namreč za vaše nikdar polne žepe. Na znanje ste dali rojakom po vseh naselbinah, da naj napravijo podružnice slov. lige. In res. Rojaki, delavci so šli vam na lim, ter ustanavljati podružnice ter prispevali za to nepotrebno ligo. Ali vjeli niste socialistov v svojo mrežo, ker smo sprevideli takoj, da delate le za svoje lastne interese, ne pa za interese delavca.

Že sedaj se vidi v glavnem odboru slov. lige, pri čem da smo. Notri sede sami slovenski filistri, katerim je delavstvo deveta briga, gledajo le na to, da osvobode slovensko ljudstvo zadnjih grošev.

Zgled nam daje slovensko zavetišče. Ta reč se je ravno s takim hrupom ustanovila in socialisti so vam natančno razložili, da ste mogli izprevideti, da je s slov. zavetiščem trikrat nič. Kot sedaj, tako ste napadali nas, da smo mi zoper siromake, udrihali po nas in članek za člankom se je pisal po časopisih zoper socialiste, čeravno so vam socialisti dokazali, da je za to delo slov. ljudstvo prerevno, ker zato je treba ogromne svote prvič za stavbo, drugič za vzdržavanje tega zavetišča. Saj se socialisti vendar borimo zato, da prevzame delavca, ko postane nezmožen za delo, vlada v svojo oskrbo in potem ni treba nobenega zavetišča. No in kakšen rezultat imamo pred seboj? Za zavetišče se je nabralo nekaj tisočakov, ki so se izvabili od delavcev. Danes vse molči o tem 'prekoristnem' podjetju, noben časopis se ne oglasi več, počasi se bo to tudi pozabilo in denar bo smuknil kdovekam?

Tako bo tudi s slovensko ligo. Zdaj je tako navdušenje za to nekoristno reč, in ko bo dovolj denarja v blagajni, bo vse zaspalo spanje pravičnega. Slovenskemu ljudstvu se bo le včasi še malo sanjalo v njej, nekaterim se bodo še obrazi skremžili, ko bodo pomislili nazaj, da so bili tako nespametni, pa so metali težko zasluženi denar v neznane bisage.

Ako ste tako za združenje slov. naroda in ako vam res v srcu leži bodočnost slov. naroda, zakaj se ne navdušujete tako za združenje slovenskih podpornih jednot? To je vprašanje, katero nam da misliti in vas pokaže v pravi luči.

Združenje vseh naprednih slov. podpornih jednot v eno samo organizacijo je velikanske koristi za naš narod in s tem bi pokazali, da smo res za napredek. Torej kje ste vi, ki rabite vedno tiste fraze ''za našo milo domovino'', ''naš premili slov. narod'' i. t. d. Kje ste! Zakaj se navdušujete za to prekoristno stvar, ki je nam Slovencem prepotrebna? Ali nismo Slovenci v Ameriki eden in isti narod, kot je oni, ki je v stari domovini? In zakaj se potem ne navdušujete tako za tukajšnji slov. narod? Ali smo tukaj manj kakor v stari domovini potrebni združenja?

Dokazati vam hočemo jasno, da ste vi navadni frazerji in da so vam ''premili rojaki'' deveta briga, da vam ni popolnoma nič za koristi slov. naroda, ampak nekateri le gledajo na to, da se jim žepi polnijo, druge pa naj vrag vzame.

Ko je S. N. P. J. sprožila misel o združenju vseh slov. naprednih podpornih jednot, so se le nekateri listi bolj mrzlo in navidezno zavzeli za to prekoristno misel v resnici so pa, ako je bilo le mogoče, delovali proti. Ravno tako so glavni odbori nekih slov. podpornih jednot proti združenju. Pomislimo: Pri teh odborih in listih so ravno tisti gospodje. ki se danes tako poganjajo za slovensko ligo in katerim je na srcu tako slovenski narod; pod nobenim pogojem pa mu nočejo koristiti tukaj, kjer je mogoče. Zakaj ne? Zato, ker si mislijo, ako se vse jednote združijo v eno organizacijo, potem zgubi dosti teh gospodov svoje mastno plačane službe, ter si bo treba služiti kruh v potu svojega obraza. To kaže jasno, da ni tem ''velepatriotom'' nič do ''milih rojakov'' pač pa zase. Ti delavec pa: daj in zopet daj, pogini od glada, delaj, da bo vse pokalo in ko jim napolniš bisage, ti pokažejo figo. Radi teh gospodov trpi na tisoče slovenskega ljudstva, ali trpeli bodo še, dokler bodo te lenuhe podpirali.

Ravno tako je z ''naprednimi'' listi. Oni dobro vedo, ako se jednote združijo v eno organizacijo, da bo ta močna organizacija imela tudi svoje glasilo, in to bi bil pri tako ogromnem članstvu gotovo dnevnik. Seveda, člani te velike organizacije bi se potem poslužili svojega glasila, dnevnika, in potem bi odpadlo pri sedanjih slov. listih kolikortoliko naročnikov. In to jim dela preglavico. Zopet pridemo do zaključka, da jim ni nič za dobrobit slov. naroda, da jim ni popolnoma nič za združenje podpornih jednot, ampak so zoper vsak resnični napredek in sedanja slov. liga je slov. narodu samo pesek v oči.

Vi najnesramneje napadate naš del. list ''Proletarec'' in kakor se vidi, bi radi videli, da bi zginil s površja. Zakaj? Zato, ker vas brez pardona — razkrinkava in to vas peče. Povemo vam, ako mislite, da mu boste kaj škodili s to ligo, se prokleto motite. Za njim stoji močna armada zavednih delavcev in ne dopustimo nikdar, da bi propadel, pač pa bomo gledali na to, da pride kmalu kot dnevnik med slov. ljudstvo. On se bori za interese delavstva, on nam daje pravo izobrazbo in on biča kapitaliste, delavske pijavke, on kaže nam pravo pot do svobode.

Sodruge po vsej Ameriki pozivamo, da bi delali na to, da bo ''Proletarec'' v kratkem dnevnik; pojdimo vsi na delo, da mu pridobimo kolikor mogoče več naročnikov. S tem bo najlepši odgovor na napad na slov. socialiste.

List ''Proletarec'' se drži svojega prepričanja in se ne obrača na tisto stran, odkoder piha $. Tako znajo samo ''napredni'' listi, kakor na primer ''Clevelandska Amerika''. Pred časom nazaj je bil ta list pod farovško kuratelo in glasilo tukajšnjih slov. kapitalistov. Napadi na zavedno delavstvo so bili na dnevnem redu; pomagal je, da so se organizirali tukajšnji trgovci. Delavcem je bilo to dovolj in sporočila se je misel, da si napravijo svojo lastno trgovino kot odgovor slov. trgovcem, ki so napravili nekak ''trust'' med seboj, da bi še bolj odirali revne sloje, delavsko maso. Slovenski delavci so se spravili takoj na delo in Slov. Zad. zveza je bila otvorjena. Z lokalnim listom ''Cl. A.'' na čelu so vsi tukajšnji trgovci pričeli takoj bojkotirati to koristno slov. podjetje. Z ene strani so spuščali granate iz farovža, z druge strani so streljali slov. trgovci, s tretje pa urednik ''Cl. A.'' Uničiti so jo hoteli in uničili so jo. Ali delavstvo si je to tudi zapomnilo in pričeli so list opuščati. Uredniku tega lista je šlo za nohte in sprevidel je, ako gre tako naprej, da mora list propasti. Spregledal je, da je odvisen od delavcev, nikakor pa ne delavec od njega. Takoj je zafrknil svoje politično mišljenje, pokazal farovžu in trustu hrbet, ter se pričel delavstvu prilizovati. Ta lisica je pričel bolj delavcem prijazno pisati, ter je tako vjel delavske omahljivce v svojo mrežo. Res žalostno, da naši rojaki vse premalo premislijo in ako jim kdo le malo na dušo pihne, derejo za njim v svojo pogubo.

Stavimo pa, ako začne še ugodnejši veter pihati iz farovža, pojde zopet v staro strujo, čeravno pravi sedaj, da je moral preje tako plesati, kakor so tam godli. Ali človek s trdnim prepričanjem v srcu se drži le enega principa in ako pridejo vsi popi s svojim štabom nadenj, ga ne omajejo. List ''Cl. A.'' je hinavski in upa si celo tako daleč, da nas, zavedne delavce vabi v svoj delokrog. Tako piše v izdaji št. 18 zdne 2. marca 1915 v ''Brez strahu'' med drugim tudi sledeče:

''Dajmo stopiti skupaj, tudi za vas, socialisti, je dovolj prostora med nami, z veseljem ste sprejeti v bratsko kolo, ter konečno vi in mi: Za svobodo, enakopravnost in bratstvo!''

Hvala lepa! Pojdite se solit! **Mi odločno oklanjamo to čas, da bi se bratili z ljudmi brez značaja; plešite bratsko kolo sami z vam enakimi. S hinavci nimamo posla.**

V svojo sredo nas vabi tudi veliki slov. učenjak in stvoritelj slovenske lige J. Blatnik. Ta človek zasluži, da ga slovenska javnost obdari s kakim visokim redom, ker si je pridobil velikanske zasluge za slovenski narod. Spominjala se ga bo še slov. zgodovina in njegovo ime bodo izgovarali še pozni rodovi, in pesniki ga bodo opevali kot osvoboditelja slovenskega naroda.

Poziva vse slov. svečeništvo in vse slov. socialiste, da bi stopili skupaj in z roko v roki delovali za slov. ligo. Vprašamo pa tega modrijana, ali se je mogoče družiti z ludmi, katerimi je vse prej, kot da bi delali za kako korist in napredek? Oglejmo si v prvi vrsti duhovščino: Duhovniki so proti vsaki svobodi naroda, oni drži narod v temi, oni so proti vsaki kulturi in napredku. Oni hočejo, da smo in ostanemo sužnji kapitalistov. In obratno socialisti: Socialisti so za svobodo vseh narodov, oni so zato, da strmoglavijo kapitalizem, da bo užival delavec popolno svobodo, da ne bo izkoriščan kot pod sedanjim sistemom. Socialisti delajo na to, da se družabni red predrugači, da si bomo vsi enaki in da bo delavec užival sam sad svojega produkta. Socialisti delajo za izobrazbo vseh narodov, oni delajo nato, da dobi delavec, kadar je nezmožen za delo, državno oskrbo, ne pa da se vrže na cesto. Le pod socialistično vlado bomo rekli, da smo svobodni, da smo si enaki.

Sedaj vidite veliki razloček med duhovščino in socialisti, in to, kar vi zahtevate, je le vam mogoče in vašim kolegom, kergliha vkup štriha! Tudi filozofirate nekaj, kakor da bi bila ta liga kako socialno delo. Ne smete misliti, da smo socialisti tako zarukani, da nam boste diktirali, kaj je socialistično in kaj ni. Svetujemo vam, da se drugič pred javnostjo ne blamirate s tako neumnostjo.

Vsem tem slovenskim ''patriotom'' povemo, da ljubimo svoj jezik, da smo za združenje, da smo za svobodo vseh narodov, da smo za to, da se strmoglavi sedanji sistem in da se vsi kralji vržejo v ropotarnico in kapitalisti dobe, kolikor zaslužijo. Ali mi že imamo svojo svetovno ligo in ta je: Socialistična stranka. Mi Slovenci imamo svojo podružnico Jugoslovansko Soc. Zvezo, pri kateri smo organizirani. **Zatorej, proč z vsako drugo ligo, proč z vsemi temi, ki hočejo naše ljudstvo izkoristiti v svoje namene, proč z narodnjaškimi listi!**

Vsi Slovenci v Združenih državah pa, ako ste res za svobodo, enakost in bratstvo, pristopite vsi kot en mož v naše vrste, organizirajte se politično in delujte z nami, ker le s socialistično stranko je doseči to, kar vam pojo vaši izkoriščevalci. Sodrugi, na delo za socializem! Ne ozirajmo se ne na levo in ne na desno, naprej po začrtani poti! Mi stojimo trdno, ne omaje nas nobena liga, njih trud je zastonj, da bi med nami napravili razdor, ker dobro vemo, da oni delajo za svoje žepe in ne za koristi naroda.

Kličemo še enkrat: Proč z ligo! Živela socialistična stranka in nje bojevniki! Živel ''Proletarec'', naš boritelj za delavske pravice!

Jos. Kunčič, Gustav Kabaj, John Zupanc, Valentin Plesec, John Srakar, Josip Medenac, Fr. Pous, Andr. Zupan, John Božič, John Crnkovič, Frank Grdina, Joe Maicen, John Potočar, Dom. Blumel, Frank Kovič, Paul Česnik, Paul Stakich, John Mikše, Andr. Ažman, Tom Wuchkovich, John Kessler.

PROTEST.

Mi na skupni konferenci Jugoslovanskih Socialističnih klubov v Crawford County, drž. Kansas dne 21. marca 1915. zbrani sodrugi soglasno protestiramo proti voditeljem Slovenske Lige, ki so se drznili v javnosti sami pooblastiti za nekakšne zastopnike vseh ameriških Slovencev.

Bodi Vam na tem mestu povedano, da zastopate samo tiste ameriške Slovence, ki gredo na limanice Vašim praznim obljubam, katerih sami ne razumete. Vi kričite na ves glas, da je slovenski narod najboljši in da ste sinovi najboljših mater na svetu. Ravno na podlagi Vaših izjav Vam to vsakdo lahko zanika.

Mi kot razredno zavedni delavci priznavamo **enakopravnost vseh narodov**; zato moremo priznavati tudi le ono stranko, ki se bori za enake pravice in za osvoboditev proletariata vseh narodov; to je stranka socializma, v kateri smo tudi mi zastopani.

Nočemo pa imeti opravka z Ligo, v kateri so internacionalni izdajalci in nasprotniki vsakega napredka, častiti gospodje klerikalci. Njih sovrstniki so v stari domovini neštetokrat prodali tako ''ljube jim Slovence;'' sedaj pa naenkrat žele pomagati ljubljenim Slovencem — z dežja pod kap.

Dokler bo ljudstvo tako kratkoumno in slepo verjelo lepim a praznim obljubam, ne pričakovati svobode. Edina rešitev bo, izvršena po ideji in delu socializma, ne pa po kakšni Ligi.

Odbor konference.

ČEDEN ZASLUŽEK.

Časopisje v Philadelphiji ceni, da je odnesel prerok in evangelist Billy Sunday iz tega mesta okroglo stotisoč dolarjev. To bi bil približno čisti dobiček za enajst tednov napora v boju 'proti hudiču.' Pa je le nekaj vreden hudič, ki daje namazanemu dušoloveu tak zaslužek! Evangelistarija je fin posel, dokler je toliko tepcev na svetu.

Pišejo, da pride famozni čarovnik tudi v Chicago. Ampak on se še dela, kakor bi se branil. Njegov manager pravi, da to ni nič, če ga povabi par popov. On je vajen, da ga prosi nekoliko sto farjev vseh mogočih cerkva za veliko čast, da pride ljudstvu vleči denar iz žepa.

O, Billy razume reklamo!

Kmalu bo zahteval, da ga mora v vsakem mestu sprejeti tisoč belo oblečenih devic in da mu morajo kaditi kakor papežu, kadar ga nesejo po cerkvi. Če mu pride to na misel, bo še več tepcev, ki mu bodo ustregli in svetu demonstrirali svojo norost.

Kdor se pregloboko klanja, je izpostavljen nevarnosti, da dobi jezdeca, ker pripravlja svoj hrbet za ježo.

•

Če res ni v tem času ''Internacionale'' v Evropi, kakor eni mislijo in izražajo, skrbimo, da bo nje prapor vihral v Ameriki!

Zimski kašelj —

kateri se ni hotel vdati nobenem načinu zdravljenja ali katerega ste vsled kateregakoli vzroka zanemarjali — se lahko hitro olajša in bolnik spravi zopet k zdravju, ako se uporabi

Severa's Balsam for Lungs

(Severov Balzam za Pljuča). Njegovo tešilno vrednost je izkazal v mnogih tacih slučajih. Sledeči je eden izmed teh:

"Moja mala hčerka je imela kašelj že od zime. Dali smo ji Severov Balzam za Pljuča in ko smo porabili dve steklenici, je kašelj popolnoma izginil. Mi imamo Severove Pripravke vedno pri roki in ti so Severov Regulator, Severov Življenski Balzam, Severov Nervoton, Severov Želodčni grenčec, Severove Jetrne kroglice in Severovo Gothardsko Olje. Vsi ti so izborni pripravki." Josephine Ratajczak., 24 E. Stanton St., Hudson, Pa.

Zoper kašelj, oslovski kašelj, vnetje sapnika, hripavost in davico poskusite Severov Balzam za Pljuča. Cena 25 in 50 centov.

Ako ste se prehladili, poskusite Severa's Cold and Grip Tablets [Severove Tablete zoper prehlad in hripo]. Cena 25 centov.

Spomladanski opehki, in enake srbeče kožne bolezni lahko hitro in uspešno odpravi Severa's Skin Ointment (Severovo Mazilo zoper kožne bolezni.) Cena 50 centov.

Severove Pripravke imajo naprodaj lekarnarji vsepovsodi. Zahtevajte Severova. Ako jih ne morete dobiti, naročujte jih od nas.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS IOWA

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -:- Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIC

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

3 pristne pijače, 2 zdravilne.

POZOR SLOVENSKI GOSTILNIČARJI!

Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite denar, ako kupite od tvrdke A. HORWAT. To pa radi tega, ker jaz ne plačujem dragih agentov ali ''managerjev'' in opravljam sam vse posle.

Moje tvrdka je prva in edina samostojna v Ameriki, ki importira iz Kranjskega: **brinjevec, tropinovec in slivovko.** Pomnite, da so v resnici samo one pijače pristne, ki nosijo na steklenici napis: ''IMPORTED''. Tudi izdelujem iz kranjskih zelišč **Grenko Vino in Kranjski Grenčec** (Bitters), te vrste pijače so najbolj zdravilne, kolikor jih je bilo še kedaj na trgu. Prodajam same na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIET, ILL.

Ali hočete celo svoje življenje žrtovati

svojim **delodajalcem in jim kupičiti bogastvo** s svojimi žulji, da vas potem **v slučaju bolezni in nesreče** ter na **stara leta** prepuste svoji usodi in vas pošljejo s trebuhom za kruhom ker jim vsled starosti ne morete več koristiti.

LASTUJTE FARMO! **Kupite si kos dobre in rodovitne zemlje** v zdravem prijaznem in ugodnem kraju.

Zemlja bode vaš najsvetejši prijatelj. **Zemlja** vam nosi največje obresti. **Zemlja** bode redila vas in vašo družino. **Zemlja** vas bode postavila na noge ter vam pripomogla do samostojnosti. **Zemlja** Vam bode dala bogatstvo, blagostanje, srečno, zadovoljno in neodvisno življenje. **Zemlja** in življenje na prosti naravi vas ohrani pri zdravju. **Bodite samostojni ker imate priliko.**

Vprašanje je: kam se obrniti, kje kupiti da bodete dobili dobro zemljo na kateri vse to lahko dosežete. Veliko je prodajalcev in vsak hoče prodati pod raznovrstnimi vabljivimi pretvezami. Radi tega vam svetujemo, da se zaupno obrnete na **rojaka A. Mantel-na** ker on vam bode dal **brezplačno in točno informacije,** dober nasvet in resničen popis. Obrnite se osebno ali pa pismeno na rojaka

A. Mantel

133 W. Washington St., Room 1007. CHICAGO, ILL.

PRAVNA in NOTARSKA PISARNA
207 HANOVER ST., MILWAUKEE, WIS.

prevzema v izvršitev vse avstro-ogrske **sodnijske** in **vojaške** zadeve, **zemljiške vknjižbe, kupne pogodbe, pooblastila, zadolžnice, pobotnice, odstopna pisma, izjave** in druge **javne listine,** notarsko in konzularno potrjene, potrebne zlasti v **zapuščinskih zadevah** za iztirjavo **dedščin** ter za **dvig sodnih** in **hranilnih depozitov.** Iztirjevanje **dolgov** in drugih **zahtevkov** tu in v starem kraju.

VAŽNO! Mnogoletne izkušnje (v tem poslu sem približno že 20 let) in temeljito poznavanje zakonov mi omogoči **pravilno** in **uspešno** izvršitev vsake naročene zadeve. — **Ne vsakdo, ki je ''Notary Public'', je v stanu te stvari napraviti, marveč le oni, ki ima za to potrebne zmožnosti in v šolah pridobljeno znanje.**

Oskrbujem tudi točne prevode iz raznih jezikov. Nadalje sestavljam in tiskam sam **cirkularje,** vabila in razne **društvene potrebščine** prav lično in po zmernih cenah; posebno pa opozarjam dramatična in pevska društva na **razmnožitev gledaliških iger** in **not** v poljubnem številu s pomočjo multigrafa. Nasveti v pravnih zadevah brezplačno.

IVAN A. KAKER,
javni notar, b. sodni in konzularni uradnik.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908. Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill. N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bovc Frank, R. F. D. 5, bot 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKIH PODPORNIH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Štefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštnih; Expresnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Naša majska izdaja.

Še dva meseca imamo do prvega maja, ki je po svobodnem sklepu organiziranega zavednega proletariata delavski praznik. O pomenu tega praznika nam ni treba razpravljati na tem mestu. Delavstvo manifestira prvega maja predvsem svojo zrelost; s tem praznovanjem dokazuje, da se zaveda, kateremu razredu pripada; s svojo manifestacijo, ki se vrši po vsem svetu sočasno, potrjuje, da je delavstvo vseh dežel in vseh narodov ena in enotna velika armada, ki stremi po popolni združitvi, da doseže v njej moč, ki je potrebna, da se reši iz kapitalističnega suženjstva.

Prvi majnik je dan delavskega edinstva. Kakor so delavci povsod izkoriščani in zatirani v kapitalističnem sistemu, tako morajo biti složni v obrambi in v boju, če hočejo streti sile izkoriščanja in zatiranja.

Prvi majnik je praznik boja, tistega boja, čigar cilj je resnična svoboda in enakost, boja, ki se vodi "z uma svitlim mečem."

Prvi majnik pa je tudi praznik miru, svetovnega miru, in mogočen protest proti vojni in militarizmu. **Zato ima praznovanje prvega majnika letos poseben pomen. Nekoliko milijonov naših bratov in tovarišev leži v evropskih zakopih s puškami v rokah, za kanoni, možnarji in mitraljezami, na tuje povelje ubijajoči drug druzega. Več kakor miljon jih že leži pod zemljo, in še nekoliko miljonov jih leži po bolnišnicah. Za tuje interese, na tuj ukaz, sebi le na škodo, se koljejo tisti, ki so drug drugemu najbližnji.**

Vemo pa, da je tudi ta grozna, največje strahote z največjo blaznostjo in z najgrozovitejšo ironijo prepletajoča tragedija posledica tistega kapitalističnega sistema, ki ubija delavce vsak dan po jamah, plavžih, jeklarnah, železnicah itd. ter napolnjujejo ves svet z reveži in pohabljenci.

Le zmaga delavstva more ustvariti razmere, v katerih bo človeštvo uživalo mir.

Boju za tako zmago je posvečen praznik prvega majnika.

Tudi "Proletarec" hoče za ta praznik izpolniti svojo dolžnost. Kakor že zadnja leta izide "Proletarec" tudi za ta dan v povečani obliki. Če bodo naročila zadostna, bo tiskan

najmanje na 16 straneh.

Ta številka bo izdana dne 28. aprila, tako da jo bodo vse naselbine lahko imele 1. maja.

Uredništvo in upravništvo se potrudita, da storita najboljše, kar bo mogoče. Prirejeno in izbrano bo gradivo, ki bo gotovo zadovoljilo vse čitatelje in ki bo obenem najbolje služilo za propagando. List bo bogato ilustriran in poskrbljeno bo, da bo tudi s tem delom čitateljem najbolje ustreženo.

Česar pa ne moreta storiti upravništvo in uredništvo sama, je agitacija za razpečavanje te slavnostne izdaje. To je naloga, ki jo morajo prevzeti in izvršiti naši sodrugi po naselbinah in od njih pričakujemo, da jo izvrše čim temeljiteje. Komur je boj za osvoboditev proletariata resna zadeva, bo gotovo storil, kar je v njegovih močeh, da se čimbolj razširi ta izdaja, ki bo prispevala razredni zavednosti in probuji našega delavstva.

Upravništvo računa, da izide slavnostne številke Proletarca

najmanje 16.000 iztisov.

To se lahko doseže, ako se vsi sodrugi lotijo agitacije. In če se doseže, bo tudi nam mogoče napraviti tak list, da ga bodo vsi čitatelji veseli.

"Proletarec" bo prinesel izbrano čtivo in bo bogato ilustrovan. Čtivo bo skozinskoz agitatorično in lahko umljivo.

Odbor je za majniško izdajo določil znižane cene:

Posamezen iztis stane 5c

10	iztisov	.....$ .45	200	iztisov	.....$5.50
25	"	..... 1.00	300	"	..... 8.00
50	"	..... 1.85	400	"	.....10.00
75	"	..... 2.50	500	"	.....11.50
100	"	..... 3.25	1000	"	.....19.00

Sodrugi! Imejte pred očmi, da je prvi majnik praznik, katerega si je delavstvo samo izvolilo in določilo, da torej ni nobenega cerkvenega in državnega praznika, ki bi mogel imeti enak pomen.

S to mislijo pojdite na delo in gotovo dosežete uspeh.

Izpolnite in izrežite ta kupon, ter ga nam pošljite!

Upravništvu "PROLETARCA"
4008 W. 31st St.
CHICAGO, ILL.

Pošiljam.....dol.....cent. za

.....iztisov majske številke "Proletarca."

Pošljite na naslov:

Ime.....

Ulica.....

Mesto.....

Iz urada Glavnega tajnika S. D. P. Z.

NAZNANILO.

Conemaugh, Pa.

Člani-ce in društveni uradniki S. D. P. Z. naj vzamejo na znanje, da je mesečnina bolniškega sklada povišana za mesec **april** in **maj** 1915. po 25c za prvi in drugi oddelek.

Vsak član prvega in drugega oddelka plača za mesec **april** in **maj** poleg sedanje redne mesečnine še izredno po 25c v bolniški sklad. Kakor ponavadi sem poslal tudi sedaj vsem društvom posebna poročila o povišanju mesečnine. Ako katero društvo ne prejme poročila, naj blagovoli vzeti to na znanje iz glasila.

Louis Bavdek,
gl. tajnik S. D. P. Z.

IZ NASELBIN.

Mesaba, Minn.

(Konec.)

Pa meni ni bilo zato vse nič; ali bal sem se, kaj bo, ako mati zve, da sem bil od gospoda v šoli tepen. Zvedela bo gotovo, ker bodo drugi otroci povedali sestri, ona pa nji. Tako nisem znal, kaj storiti, rekel sem sam pri sebi, da odidem v Karlovec ali pa skočim v Kulpo, ker me zdaj več itak nihče ne bo imel rad.

Po končani šoli grem proti domu ter premišljujem; ali bi šel domov ali ne. Kar zagledam sestro, ki si s predpasnikom oči briše. Hitro grem do nje in jo vprašam: Kaj ti je, Katka? Ali ona mi ni hotela povedati. Med tem je prišla neka součenka sestre in je povedala, da je bila tepena od gosp. Alojza. Seveda, da ni bila tako tepena, kakor jaz; dobila je samo po prstih. Pa tudi to je dovolj, ker on ni hotel tepsti po dlani, ampak narobe po roki, ali pa vseh pet prstov skupaj stisniti, ter onako po špicah, po nohtih, tako še bolj boli. Sestra se je jela še bolj jokati, ker se je bala, da bi jo izdal. Prosila me je, da naj ne povem doma. To je bilo zame prav. Dogovorila sva se, da eden druzega ne izdava. To se mi je pa čudno zdelo, kako da je bila sestra tepena, saj ona je vendar znala mnogo moliti.

"Pajsja vera, čujete mojster, to ste vi mogli nekaj druzega napravit, več kaj ste."

Ne, jaz nisem, in tudi sestra ne. Ampak moj brat je enkrat zlasal gospoda Lojza. Pa jaz o tem nisem znal, dokler nisem bil star kakih 15 let. Mati so nam povedali. Naša mati je bila vedno žalostna, le redko kdaj je bila na videz vesela. No, in takrat smo to priliko porabili, da smo kako pesem okrožili. Nekega poletnega dne smo vsi sedeli doma pod jabolko. Solnce je bilo vroče, samo rahla sapica je pihala. Jaz sem vedno rad pel, tudi takrat sem začel, polahko, ker se na glas nisem upal; no, ker pa mati ni nič rekla, so mi kmalu tudi sestre pomagale. Pozneje pa je še mati samo pomagala. Čudili smo se, ter se spogledali ;takrat pa še bolj veselo Naenkrat nas mati prekine:

Čujte dečica!

Mi prenehamo, ter z odprtimi usti in napeto čakamo, kaj da bo.

Mi bi morali moliti, ne pa peti, pravi mati. Naš Johan nam je to prigospodaril, da ne bomo nikoli izveličani.

Zakaj mama? smo jo vsi hkrati vprašali.

Poslušajte, pa da ne bo od vas kateri kaj takega naredil. Ko je vaš oče umrl, je bila najmlajša stara 8 dni, najstarejši pa je 13 let star. To je bil Johan, Bog mu daj srečo, tam kjer je. Globoko je vzdihnila ter nadaljevala polglasno. Vas je bilo šest, vsi drobni, za nobeno delo ne sposobni, saj tudi zdaj niste bogve kaj, pa vendar. Polje sem morala dati drugim v najem, ker obdelavati ga sama nisem mogla, ali tako sem pa dobila iz njega vsaj za davek.

Ker nas to ni nič zanimalo, smo silili, da nam pove, kaj je Johan naredil takega, da bomo pogubljeni.

Da, on je stregel mašnikom pred oltarjem, in kadar je kdo obolel v naši vasi, je šel po gospoda. Zato pa so mu dali kakšen groš vselej. In neko nedeljo popoldan se je pripetilo, da je naša soseda potrebovala gospoda. Poslali so glas, da naj gre Janez v M. ponj. On pa kakor vselej, je tudi zdaj takoj odšel. Ni pa bilo nobenega gospoda doma razven enega. Ta pa je imel popoldansko službo božjo, torej je Johan počakal, da zvrši večernice. Ko so po končanih večernicah prišli g. L. v zakristijo, je Johan naznanil, po kaj je prišel. Ker pa gospod niso dali nobenega znaka, je Johan toliko časa govoril, da so se naposled vendar ogledali, češ: Ali ne boš tiho, ti smrkovec? Prosim, gospod, da bi šli obhajat, zakaj je... ta trenotek pa g. L. k njemu, pa ga s tako silo plusknejo za uho, da mu še klobuk par korakov odleti. Ali gospod, — ženska . . . plusk za drugo uho. Hoče si pobrati klobuk, pa ga zopet v zadnjico brcne z nogo tako, da je na zobe padel. Ljudi je bilo veliko tam, ki so gledali. Johana pa je bilo tudi sram, seveda, saj ni bil več tako majhen. On je bil popolnoma prepričan, da je pravica na njegovo stran, ker ne gre za drugo, nego da rešijo dušo, dokler je še čas.

Takrat pa se je osokolil in je pograbil g. Lojza za frizuro, z drugo roko pa za prsi, ter tako je malo pretresel g. L. in parkrat loputnil ob zid njegovo glavo. Ko so drugi kmetje to opazili, so hitro mir naredili Kajti kdor mašnika zaničuje, tudi Kristusa samega zaničuje. Nam so se oči zrosile zato. Mati pa je nadaljevala. Drugo nedeljo so s pridožnice tako kričali, da so se vsi ljudje po cerkvi jokali. Jaz nisem znala sama, kaj bi naredila. Šla sem odpuščanja prosit, pa so mi rekli, da je nemogoče, ker ako vam jaz odpustim, — je vendar Bog še več kakor sem jaz sam, in na vse zadnje pa je že prepozno, ker ste že v črnih bukvah zapisani, in od tam je nemogoče brez papeževega dovoljenja kaj brisati. Zadnja pomoč, ki bi nas znala rešiti večnega pogubljenja, je še ta, tako so rekli g. Lojz, da moram veliko za maše dati, in prav goreče moliti. Posebno pa na božja pota moram hoditi. Ko nam je to mati vse razdela, mi je bilo jasno, odkod tiste batine.

"Čujete g. mojster, ako je to vse istina, borme ni lepo od gospoda ne. Ali pravijo letako, da koder gospod tepejo, tam salo raste Čujete, pa kje je vaš brat zdaj?"

Kmalu po tisti halabuki je mati vole prodala in njega v Ameriko poslala, samo da ga ljudje niso videli.

"Hm, hm, pa zbogom, predolgo sem se zadržala, zbogom."

To ni basen, ampak je resnica. Pa bo kdo rekel, tea ni bilo vredno pisati. Jaz mislim, da je vendar vredno, zakaj tistemu, ki hoče kaj misliti, razkrije tudi to marsikaj.

Socialističen pozdrav!

Martin Judnich.

Rock Springs, Wyo.

Uredništvu "Proletarca"!

Kakor se izprevidi iz časopisja, je postala sedaj prava zmešnjava po Ameriki radi S. lige. Tako je tudi pri nas. Ako vidiš dva govoriti, se gotovo prepirata o ligi. Tako vidijo sedaj razni Slovenci v Ameriki g. Saksarja bodočega odrešenika slovenskega ljudstva v stari domovini. Da, tistih par pristašev G. N. bo podarilo Slovencem svobodo in pravo srečo! Venomer se ponavljajo črčkarije v G. N., da kdor ni za ligo, je izdajalec domovine itd. Ampak to niso nikakršni dokazi. Vsako stvar, ki se prične, je treba postaviti na pravi temelj, le potem se lahko pričakuje uspeh. Kaj nam pomaga ustanovitev lige za sotrpine v starem kraju, dokler vladajo nad njimi monarhi, dokler imajo razni cesarji in kralji tako moč, da se kolje na njih povelje ubogo ljudstvo, pa ne ve zakaj? Kakor vidim, ima s. liga baje namen, da bi se slovenskemu ljudstvu podarile malo boljše pravice. Dokler bodo pa živeli pod cesarjem, jih pa nikdar ne bodo imeli, ako ustanovimo brez števila lig, podobnih prvi. Najprvo bi bilo treba, da bi se ustanovila republika. Obenem bi se morali pa tudi sami toliko vzdramiti, da bi ne pošiljali v zbornico farjev in njim podobnih ljudskih zatiralcev.

Pošteno se motijo razni slovenski časopisi v Ameriki, ki so tako z veseljem sprejeli to nezrelo idejo lige. Pač je to prazna misel, da bi bili amerikanski Slovenci toliko zabiti, da bi dajali svoje novce na povelje par oseb, katere gledajo le na svoj lasten profit. Vsak ima svoj razum in je tudi že lahko sprevidel, na kakšen temelj ste jo posadili.

Ker se pa tisti s. ligarji toliko zaletavajo v socialiste, pa vendar ne smemo rok navskriž držati. Sodrugi, naša dolžnost je, da hodimo po poti, katero smo si začrtali, namreč da pridemo do mednarodnega združenja. Med nami ne sme biti razlike, naj si bo Rus, Srb ali kar hoče. Mi nismo le za en narod, ampak za združenje z **vsemi narodi.**

Oni žele, da bi mi začeli drveti za njimi in da bi zapustili našo pravo pot, po kateri korakamo. Lahko bi se potem nam posmehovali, kaj? Nikar ne mislite, da imate vse v Ameriki živeče Slovence na svoji verigi! Večina jih je, ki pravijo: En čas bo, pa pojde vse skupaj v prepad, nekoliko jih pa je, ki bi se radi dobro imeli za naše novce.

Nadalje godejo ti ligarji, da je socializem na robu prepada. Nič se ne bojte! Tistega veselja ne boste dočakali; ravno nasprotno je; vaša liga je mlado, komaj rojeno dete, o katerem se ne ve, bo li ostalo pri življenju ali ne. Mala sapica zadostuje, pa ni ga več med živimi. Drugače je pa s socializmom. Ljudstvo spregleduje kaj da je, in spoznava njegovo pravo stališče. Zato pa ima polno sovražnikov.

Očitajo socialistom vedno beračenje. Dobro. Ste li že kdaj videli brez nič kaj narediti? In to, kar zahteva soc. stranka, je malenkostna beračija. Kar se pa tiče lige, bo pa velikanska beračija; in ako bi bilo kaj druha iz te moke, naj bi si že bilo. A kaj, ko ne vidim za vso reč nikjer zdrave podlage? Kadar boste ustanovili mednarodno ligo, takrat pa na svidenje! Jaz kot član soc. stranke bom vedno zagovarjal ideje delavstva ali socializma po svojih skromnih močeh. Vsem ligarjem pa priporočam: Imejte svoje veselje, socializem pa pustite v miru.

Dol s cesarji in kralji! Živela republika! Živio socializem!

John Gollob.

Woodward, Iowa.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Ker Slovenci tudi v Iowa napredujemo in se tako poredkoma oglašamo, sem se jaz namenil, da se malo oglasim z našim napredkom. Tudi tukaj smo namreč ustanovili slovensko ligo s 13 člani, ampak je nismo priklopili tisti Ligi, ki se je izlegla v Pueblo, temveč Jugoslovanski Socialistični Zvezi; kajti to je liga za slovenske trpine in za vse narode sploh. Socialisti ne vlečemo samo Jugoslovanov iz kapitalističnih krempljev, ampak cenimo vse narode enako. Vsak delavec je trpin.

Ker se Ligaši tako radi oglašajo po časopisih, se moramo pa tudi mi socialisti oglasiti s kakšnim novim klubom, da ne bodo mislili, da so se nam oči skalile in da smo se poskrili.

Moje mnenje je, da ima socialistična stranka močnejše korenine kakor Liga in se še ne da tako lahko pohrustati kakor kaliforniška figa.

Pozivajo nas tudi, da naj se pridružimo Ligi. Kako pa naj bi to bilo? Naša stranka je vendar malo starejša in znana po vsem svetu, medtem ko vedo za Ligo le v nekaterih naselbinah Zedinjenih držav. Zakaj ne bi rajši malo bolje agitirali za socializem? Tukaj bi dobili tudi sposobne može za delegacijo, če bi se moglo iti pred mirovno konferenco; in gotovo bi bili tudi bolje uslišani, ker se ve, da stoje za njimi mase delavstva.

Kakor zasledujem liste, se mi zdi, da bo z ligo prav dober napredek, ker so se začali vanjo vmešati črnofrakarji, in to so že svobodaši. Oni se pokažejo in postavijo za delavca, kadar čutijo pri njem groš.

Pa naj zadostuje, da mi ne bodo Ligovci očitali, da sem Nemec, ker sem zoper ligo. Sem že Slovenec, prav pravi Gorenjec!

Omeniti hočem, da naša slovenska godba na pihala, ki obstoji iz samih mladeničev, prav pridno napreduje.

Kar se tiče delovnih razmer, se pa ne moremo nič pohvaliti. Brezposelnih je zmirom dosti.

Sodrugom kličem: Agitirajte za socialistične klube in za Proletarca! Pa proč z Ligo, ki dela sovraštvo med naprednimi organizacijami!

Godbovodja in član
socialist. kluba 158.

Fitz Henry, Pa.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Tukajšnji premogov rov je družba zaprla dne 9. jan. 1915. Vsled tega je izgubilo 250 premogarjev delo. Dne 1. febr. je pa zopet pričelo 25 mož delati, seveda sami oženjeni. Sedaj jih dela že 35. Kdaj bomo ostali pričeli delati, pa nihče ne ve.

Več delavcev se je tudi podalo drugam za delom, pa se jih je večina vrnila, ker eni niso dela dobili, nekateri so pa dobili tako, da še za živež niso zaslužili.

V nekaterih slovenskih listih se večkrat oglasi kak Ligaš in skušajo, da bi slovenskim delavcem nasuli peska v oči in jih odvrnili od socialistične stranke. Seveda se ne bo posrečilo nasprotnikom, da bi zanesli razdor v delavsko stranko, ker zaveden delavec se ne da tako lahko preslepiti s praznimi frazami.

V štev. 66. Gl. N. piše neki dopisnik, da si je Internacionala zadala sama smrtni udarec, in da je niti g. E. Kristan niti njegovi pristaši ne morejo rešiti. Neumnost! Internacionala je živela, in bo, pa tudi slovenskim Ligašem se ne bo posrečilo, da bi jo ubili, kakor se tudi drugim nasprotnikom ni.

Internacionala ima večje in močnejše sovražnike, kakor so slov. Ligaši, pa je še niso mogli zadaviti. V bodoče bodo imeli pa še manj sreče s tem poslom, kajti Internacionala je čedalje močnejša in nasprotnik slabejši.

Jaz sam sem tudi za svobodo slov. naroda kakor za svobodo vseh drugih narodov. Delati moramo skupaj z drugimi narodi, da bomo dosegli svobodo, ker en sam narod se ne bo nikdar rešil izpod kapitalizma.

Kapitalizem je združen mednarodno, zato se moramo tudi delavci združiti mednarodno, da premagamo sovražnika.

Slovenski delavci nismo sužnji nemških ali pa italijanskih delavcev, ampak mi smo z nemškim in italijanskim delavstvom vred sužnji mednarodnega kapitalizma. Delavec v Internacionalo! Ker le takrat postaneš svoboden, ko zmaga Internacionala. Nekaterim dopisnikom pa priporočam, da bolje pazijo kadar pišejo kaj o socializmu, ker v prvih vrstah pišejo, da so prijatelji socializma, v zadnjih vrstah pa že povedo, da so pravzaprav sovražniki socializma. In s tem sami sebe smešijo. Živela Internacionala! Frank Indof.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION ETC.,

of "**PROLETAREC**" published weekly
at Chicago, Ill., required by the Act of August 24, 1912.

NOTE. — This statement is to be made in duplicate, both copies to be delivered by the publisher to the postmaster, who will send one copy to the Third Assistant Postmaster General (Division of Classification), Washington, D. C., and retain the other in the files of the post office.

NAME OF—	POST-OFFICE ADDRESS.
Editor, Etbin Kristan	2528 S. Ridgeway Av., Chicago.
Managing Editor, Etbin Kristan	2528 S. Ridgeway Av., Chicago.

Business Manager, Frank Šavs, 4008 W. 31. St., Chicago.
Publisher, Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba.
Owners: (If a corporation, give names and addresses of stockholders holding 1 per cent or more of total amount of stock).
Slov. Section of So. Slavic Soc. F.
Frank Šavs, Trustee, 4008 W. 31st St., Chicago.
Slov. soc. Local No. 1. of S. S. S. F.
Philip Godina, Trustee, 2806 So. Karlov Ave., Chicago.
So. Slavic Local No. 5. Trustee Bx 508. Conemaugh, Pa.
So. Slavic Soc. Federation,
Frank Petrich, Trustee, 4008 W. 31st St., Chicago.
(Signature ofeditor, publisher, business manager or owner.)
Frank Šavs, Business manager.
Sworn to and subscribed before me this 29th day of March, 1915,
MICHAEL J. O'MALLEY, Notary Public.

Red Lodge, Mont.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Delovne razmere so tudi pri nas neznansko slabe. Dela se komaj po 2 do 3 dni na teden, vsak dan pa stoji velika truma brezposelnih na cesti in čaka na delo. Reči moram, da imamo tukaj prav slabo unijo; tega so pa krivi delavci sami, ker se nočejo potegovati za svoje pravice. Slovenci imajo svoj socialistični klub, ki ima vsak prvi pondeljek v mesecu svojo sejo v finski dvorani. Večinoma so tudi te seje bolj slabo obiskane. Naši slovenski delavci so zaspanci, ki se ne brigajo za svoje zadeve in za svoje interese, ampak menda mislijo, da pridejo naenkrat dobri časi kar sami od sebe ali pa da bo začela deževati mana kakor Izraelcem v puščavi.

Sodrugom, ki niso naročeni na Proletarca in ga malokdaj dobe v roke, da bi ga prečitali, priporočam, naj se obrnejo do zastopnika ali pa naj si ga naravnost naroče. Proletarec je potreben vsakemu zavednemu delavcu kajti iz njega se naučimo, kako bi se otresli kapitalističnega jarma.

Obžalujem, da je v naši naselbini še toliko rojakov, ki nimajo pravega razuma in se dajo še vedno zapeljavati od črnosuknježev. Ob nedeljah se vale kar cele trume v božji hlev, kjer jih božji pastir krmi s svojimi lažmi. Naše družbe se pa znajo ogibati kakor lisica pasti.

Blage ovčice so nanesle tukajšnjemu svetemu pastirju za Christmas okrog šeststo tolarjev za prezent; zato jih je pa potem prav dobro oštel; bil je namreč užaljen, ker je neki drugi še nekaj več dobil. Svetemu pastirju seveda ni za božične praznike šeststo tolarjev dosti; medtem je pa po svetu na tisoče in tisoče brezposelnih, ki nimajo ne hrane ne obleke ne stanovanja, pa niso dobili za božične praznike niti šestdeset centov. Na koga naj se pa torej mi jezimo?

Lahko pa uganemo, kdo je tega kriv, kdo nam je iztrgal kruh izpred ust, nas slekel in nas izgnal izpod strehe. Pamet nam pove, da so tega oni krivi, ki si polnijo malhe brez dna.

Delavci, združimo se in napnimo vse svoje moči, da se otresemo te bede. Če bomo združeni, bomo močni; dokler vleče vsak na svojo stran, pa delajo z nami lahko kar hočejo.

Pozdravljam vse sodruge in čitatelje Proletarca!

Matt Kovach.

Terre Haute, Ind.

Z delom se ne moremo v tukajšnjem mestu nič pohvaliti. Kdor ima delo, se še za silo preživi, več pa tudi ne. Brezposelnih se pa ne manjka, tako da sedaj nikomur ne svetujem, da bi hodil sem. Kadar se razmere izpremene, sporočim v Proletarcu.

Spominjam se še, ko sem študiral za kravami in sem vedno slišal črne kose, ki so prepevali o nekakšni šibi božji. Nikdar mi ni prišlo na misel, da bi bil katerega vprašal, kakšna da je in čigava je. Čudno je vseeno, da se sedaj ne zlomi, ko tako neusmiljeno poka po narodih v Evropi, in tako naganja to ubogo ljudstvo v klavnico, medtem ko goni ljudi v Ameriki s trebuhom za kruhom.

V šoli svojega življenja sem se prepričal, da druge šibe ni kakor kapitalizem. in kdor hoče, da se zlomi, naj se pridruži socialistični stranki, naroči naj si prave delavske liste, pa naj pazno čita. Zakaj v prvi vrsti je izobrazba. Posebno pa priporočam Proletarca. Iz njega se bodo delavci veliko naučili, kako se more voditi boj proti kapitalizmu.

Po pravici moram povedati, da sem bil tudi jaz že z eno nogo v Ligi. Ker pa čitam, kako so se vanjo vmešali duhovni, si pa moram reči: Ne, France! Tukaj ne more biti vse v redu. Da bi se volk kar čez noč izpreobrnil v kozo, je nemogoče. In da bi se naši popi bojevali za svobodo, je prav tako nemogoče. Največji nasprotniki svobode in vsakega napredka ne morejo biti obenem bojevniki za svobodo. Oni hočejo, da bi svet tak ostal, kakršen je. Kdo naj jim torej verjame, da so naenkrat prijatelji svobode?

Popolnoma se strinjam s predlogom Glasila S. N. P. J., da naj razne Jednote in Zveze s socialistično stranko skupaj ukrenejo, kar je pametno in kar bo sploh mogoče.

Mislim, da je vsaj v Ameriki še malo takih, ki še verjamejo, da so prišli vladarji po milosti božji na svoje trone; saj ve tukaj že vsak sedemletni deček, kako so prišli. Če je pa še kateri, ki to trdi, nosi gotovo še takozvani rakin v ušesu. Če ga nima, mu pa svetujem, naj si ga nadene, da ga bo mogoče poznati.

Nogo si je zlomil rojak John Seidelj , ko je stopil iz poulične kare. V bolnišnici je že nad sedem tednov. Prišel je sem pred 2 mesecema iz La Salle, Ill.

Petleni sin rojaka Josipa Stergarja je obstrelil svojega 4letnega bratca tako nesrečno, da je rana smrtno nevarna. Otrok je v bolnišnici. Puška je bila otroška, za igračo. Starši, ne dajte otrokom nobenega orožja niti vžigalic!

S soc. pozdravom

Fr. Zagar.

Davis, W. Va

Sodrug urednik!

Iz tukajšnje naselbine se redko kdaj oglašamo v javnosti. Vzrok je pa, ker so slabi časi. In ker nimamo dobrega nič poročati, molčimo o slabem. Dela se tukaj še vedno s polno paro; pa kaj hasne ko je zaslužek sedaj tako pičel, da se komaj zakonski preživimo Da ne bi rojaki mislili, da živimo po miljonarsko, hočem navesti da imamo splošno "una scuta e otantta," $1.80. Torej vsak lahko izprevidi, kako moramo te ficke obračati. Ne vem pa, kdaj se zopet povrne blažena prosperiteta, ki jo vedno obljubujejo. Bojim se, da bo tudi tukaj veljal pregovor, ki pravi: Čakaj osel, dokler trava ne zraste. In tako bo tud z nami.

J. K. zastopnik.

Sunnyside, Utah

Cenjeni urednik Proletarca!

Iz naše naselbine gotovo nimate preveč nadlegovanja z dopisi, ker smo prav nemi ljudje v tem oziru.

Ako bi naslikali na Proletarca sv. očeta papeža, Vam garantiram, da Vam pridobim prav veliko naročnikov. Kar nas je tukaj Slovencev, smo vsaka dva svojega prepričanja in vsak svojih misli. Zato pa so danes take delovne razmere, ker nimamo nobene politične skupnosti. Naši državljani so vsi socialisti — do tistega časa, ko pridejo volitve. Takrat pa začno debatirati in mlatiti prazno slamo, češ kaj mi koristi voliti, ko pa ni mogoče priti do zmage?

Torej — če bi bili vsi ljudje taki, ne bi mogli doseči nikdar nobene spremembe in nobenega napredka v človeški družbi. Večina jih je med našimi rojaki, ki bi najrajši napredovali s črnosuknježi. Kar nas je naročnikov Proletarca, so nam vsi nasprotni in pravijo, da sta najboljša lista Amerikanski Slovenec pa Glasilo kranjske katoliške jednote. (Kako pa to, ko sta si ta lista sama nasprotna?) Neki možiček mi ga je prav zvesto priporočal in mi kazal papeževo sliko, češ glej, kakšen križ nosi na svojem blagoslovljenem telesu. Pa res, križ je bil speljan po vsej širini. No, jaz sem mu odgovoril: Poglej, katoliški prijatelj! Oče papež lahko obesi svoj veliki križ na kljuko, pa se ga iznebi. Ali Glasilo katoliške jednote ima premajhno obliko, če bi hotelo slikati moje križe. Mislim, da so moji še hujši križi, pa jih moram vedno nositi s seboj in ne morem nobenega obesiti na klin. Če bi se dala napraviti ta slika, ne bi bilo mene niti videti izpod mojih križev.

Socialist. pozdrav!

Springfield, Ill.

Cenjeno uredništvo!

Prosim, dajte tudi meni malo prostora v našem Proletarcu. Tudi pri nas je z delom bolj na slabo stran; dela se po 2 do 3 dni na teden, in kar se pri tem zasluži, je komaj za lakoto.

Roka me e pa zasrbela, da sem vzela pero v roko, ker na vse mogoče načine napadajo naše sodruge, ki niso z Ligo. Generali te Lige vpijejo, da je zdaj čas in da bo drugače prepozno. Jaz sem ženska, ampak povem Vam, da je že zdaj prepozno. Gotovo, nekaj dolarjev boste izvlekli iz uboge mase, čez nekaj časa bo pa vse utihnilo in zaspalo pod črnim krilom. Zaletavate se v Proletarca in v sodruga Etbina Kristana in Zavertnika in v vse, kar ne trobi v Vaš rog. Jaz sem slišala govoriti Kristana in več naših sobratov je tukaj, ki so ga dostikrat slišali v starem kraju, v Trbovljah in tudi že tukaj v Springfield, pa lahko pravimo, da je še zmirom govoril resnico. Podtikate našim sodrugom, da so podkupljeni. Od koga pa? Vprašam Vas, od koga ste pa Vi podkupljeni, da na tako nesramen način napadate ljudi in nam očitate, da smo izdajalci domovine in kaj ne vem kaj še? Neki dopisnik v Gl. S. se tudi zaletava v Proletarca, češ da fehta. Moram pa reči, da bolj fehtarskega lista ni kakor Gl. S., pa zmirom za lastno tiskarno. Tistega pa še nihče ni povedal, čigava je tiskarna. Lahko pa vsak ugane, da delavska gotovo ne. — Pozdravljam vse sobrate naprednega mišljenja.

Mary Kramžar.

Nokomis, Ill.

Cenjeno uredništvo!

Marsikdo izmed rojakov je tukaj v Ameriki že pozabil, kako je ljudstvo v starem kraju še "z žakljem" udarjeno. Zato ne bo odveč, ako priobčite kaj iz priloženega pisma. ki ga je dobil moj brat s Spodnjega Štajerska.

Pravijo v tem pismu:

"Najprej vam želim srečo in pa ljubo zdravje na duši in tudi na telesu, da bi vas ljubi Bog varoval vsega hudega, kar lahko človek doživi na tem svetu, kakor smo mi zdaj doživeli. Uboga je zdaj naša Avstrija; šiba božja nas je zadela, kri in bridke solze tečejo po naši deželi, in kako dolgo bo to še trajalo, tega nihče drugi ne zna, to ve sam Bog. Pa tudi samo on more pomagati. Ljudje govore, da bo trajalo eno leto, drugi pa da dve, in spet drugi, da bo tako dolgo vojna, da bo en Cesar, pa en Bog.

Naši gredo zmirom nazaj, povsod izgube, ne morejo premagati ruske sile.

Naznanjam vam, da je Kralj že prišel z vojne ranjen in je bil v špitalu. Zdaj je za silo ozdravel, pa mora še nazaj v vojno. Dosti je domačih, da nihče ne ve zanje, če so živi ali mrtvi. Naših botrovih Aneža Škofic pravijo, da je mrtev; domači so videli, ko je dobil kroglo skozi vrat in ni mogel bežati z drugimi; zdaj bo že 5 mesecev, pa ni nič glasu od njega. Tomažev Francek, ki je pri Žabjekovih oženjen, tudi že tri mesece ni pisal. Šimetvega Jožeta najmlajši sin in pa Žumrovega Anžeta sta doma, ker sta bila tudi že ranjena. Tako je tudi po drugih vaseh; eni so ranjeni doma, drugi v špitalu, eni še zdravi v vojski, drugi pa že mrtvi. Preneka žena, oče, mali brat, sestra in otroci pretakajo bridke solze za svojimi domačimi. Za vse je sama žalost; doma ne sme biti nikakršnega veselja, ne petja ne muzike in nobene veselice. Vse ljudstvo žaluje in vzdihuje. Daj ljubi Bog, da bi bili vsi bolj srečni. Brat Jaka je tudi moral iti, pa je ostal v Mariboru.

Zdravi smo še za veliko silo; Bog daj, da bi bili zanaprej bolj. Zimo imamo toplo in pa mokro! zmirom dežuje, včasi pade tudi malo snega, pa hitro izgine. Blata imamo dovolj.

Zdaj moram jaz skončati svoje pisanje in vam iz tega žalostnega kraja podati roko. Vsi skupaj vam želimo zdravje in veliko sreče v novem letu, enkrat po smrti pa nebesa. Bog dai, da bi še veseli na tem svetu se sprejeli. Z Bogom, dragi. Pišite nam veckrat."

Tako je, kjer vlada črna suknja. Nesreča je šiba božja, pomagati more samo Bog — na svojo moč se nihče ne zanaša sebi nihče ne zaupa, potem pa lahko tisti, ki so bolj prefrigrani, delajo z ljudstvom, kar hočejo.

Pred časom sem dobil drugo pismo od sorodnice iz Trbovelj, kateri so vzeli moža, okrog 40 let starega, v črno vojsko k artileriji. Piše, da ni dobila nobenega pisma od njega, odkar so Rusi začeli oblegati Przemysl. Podpore ima 77 vinarjev na dan, če bi mož padel, pa dobi 'penzijo,' ki znaša — 8 kron na mesec. Z 8 kronami na mesec naj človek živi! Če bi morali habsburški roparji to sami enkrat poskusiti!

Marianna, Pa.

Po slovenskih časopisih se čita dandanes mnogo o osvoboditvi slovenskega naroda in o izboljšanju njegovega položaja v stari domovini. To bo prav dobra ideja za nas delavce: v stari domovini nam oznanjajo farji nebesa na onem svetu, v Ameriki nam obljubujejo navduševalci Slovenske lige na tem svetu sveti raj. Na vsak način nam torej pridobe ti možje toliko, da se nam bo cedil med in mleko, kakor je bilo obljubljeno Izraelcem v Kanaanu. Po mojem mnenju so pa farji in oznanjevalci Slovenske lige enaki, kajti nihče izmed teh dvoje vrste mož nam ne more garantirati, kar nam zagotavljajo in nihče nam ne more dokazati, da bo res kaj dosegel za narod. Smelo rečem, da ne bodo imeli naši rojaki v stari domovini od tega nit za en vinar koristi; mogoče pa, da bodo imeli koristi zviti možakarji, ki znajo narodu nastavljati zanke. Pozdrav!

M. Čebašek.

Socialist ni tisti, ki se trka na prsi in kliče: Jaz sem rdeč!

Socialist mora biti organiziran član svoje stranke, da se udeležuje njenih bojev.

Socialist mora biti odjemalec strankinega lista, da je vedno o vsem poučen.

Socialist mora biti agitator med svojimi tovariši, da pomaga povečati armado, ki se bojuje za njegove cilje.

Kdor to izpolnjuje, sme reči, da je socialist.

PROTI NARAVI.

Upoštevajoč naš način življenja, bodemo brezdvomno prišli do zaključka, da živimo proti naravi, ker jemo več, kakor telo potrebuje, pijemo več, kakor bi smeli, ne spimo zadosti, se ne vežbamo dovolj, ne uživamo zadostno svežega zraka. Posledice tega vsega se bodo kmalu pokazale: slaba slast, neprebavnost, zapeka z vsemi svojimi posledicami, rmenkast obraz, bledica, obča slabost. V takih slučajih se more priporočati Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino kot dobro tonično in odpiralno sredstvo. Izgnalo bo nesnago, ki zastruplja telo ter bo ojačilo prebavne organe.

V lekarnah. Cena $1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333 — 1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

* * *

Utrujen život rabi dobro drgnenje s Trinerjevim linimentom Vroča kopelj, sledeča temu drgnenju, vzdržuje mišice krepke. Cena Trinerjevega linimenta 25 ali 50c, po pošti 35 ali 60c.

VELIKA PONUDBA
Izrežite to

(This offer expires Dec. 31, 1915)
P. Lorillard Co., New York City

LASTUJTE FARMO V ARKANSASU ALI PA LOUISIANI.

Z malo vsoto kot vplačilo si lahko kupite 40 akrov zemlje. Mnogo tujerodcev si je opomoglo s kmetijo v Arkansasu in Louisiani. Nudi se tudi vam enaka prilika. Osvoboditev so dosegli Slovenci, Čehi, Poljaki, Litvini in drugi narodi na naši kolonijski zemlji. Za natančna pojasnila in cene pišite še danes: L. M. Allen, P. T. M., Rock Island Lines, Room 718, La Sale Station, Chicago, Ill.

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostranim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizo cestno železniške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska štev.: 224 m.

"Ako si nameravate naročiti grafofon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino.
A. J. Terbovec,
P. O. Frontenac, Kans.

"Drugi in tretji zvezek"
imenika padlih, ranjenih in vjetih naših rojakov v sedanji evropski vojski.

Sestavljen po izvirnih poročilih vojnega ministrstva z ozirom na tretje zborno poveljništvo (corps) pri katerem službujejo izključno skoraj sami Slovenci. Tu so navedeni vojaki **ljubljanskega, spodnje-štajerskega, spodnje-koroškega, tržaškega** i t. d. pešpolka; naših **lovskih bataljonov, dragonskega in domobranskih polkov**; Slovenci **drugih oddelkov** in **vojne mornarice,** skupno nad 4000 imen. Vkupno je do zdaj navedenih nad 5000 ponesrečencev v vojski. Pri nekaterih vjetih je navedeno, kje se nahajajo v vjetništvu a pri nekaterih padlih naveden je celo grob, kjer so pokopani.

Cena za 2. in 3. zvezek je 35 centov, za vse tri do zdaj izšle zvezke, ki obsegajo 200 strani, pa samo 50 centov. Naročila in denar pošljite na:

FELIX M. DOLINAR
45 Vesey St., Dep. P. **New York.**

Kdo želi razprodajati imenike, naj piše po pogoje.
(Advertisement).

CHAS. J. OCASEK, M. D.
PRIZNANO DOBRI
ZDRAVNIK
NA ZAPADNI STRANI CHICAGE.

Dasiravno že star zdravnik, vendar se do sedaj še ni nikdar posluževal oglásov. Kdor je bolan naj se zaupno obrne do njega. Kadar ste bolani, ne hodite k raznim zdravniškim mazačem; edinole zdravnik, kateri je vešč svojega poklica, more ozdraviti bolnika!
URADNE URE
8 do 10 dopoldan, in od 1 do 3 popoldan
Pridite na naslov:
1500 So. Crawford Ave.
Telefon Lawndale 3133

PHONE; CANAL 3014
POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljščem
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.—Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobite često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. **Tel. Canal 4134**
2348 Blue Islnad Ave.
Chicago, Ill.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačne—plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uraduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. **Pittsburgh, P**

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1468

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., **KENOSHA, WIS**
Telefon 1199

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., **Chicago, Ill**
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.

"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.

"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.

"Prohibition Dope" z angleškim napisom.

Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat $1; 100 komadov $7.00.

Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.

Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 12 A. M. —3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

MODERNA KNIGOVEZNICA.

Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. **Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.**
BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
(Adver.) **Chicago, Ill.**

ZA CHICAGO.

Vtorek, dne 6. aprila se vrše v Chicagi volitve za izvolitev župana, tajnika in blagajnika ter mestnih zastopnikov, aldermanov. Socialistična stranka v Cook County je postavila za izvolitev sledeče kandidate:

Seymour Stedman za majorja; L. W. Hardy za tajnika; Adolf Dreifuss za blagajnika.

Aldermeni:

1. warda Lester Philips,
2. " Samuel Block,
3. " Robert H. Howe,
4. " Henry Bour,
5. " F. G. Wellman,
6. " Eugen Defaut Jr.,
7. " Albera Hoeldke,
8. " Thos. Housinger,
9. " Chas. V. Johnson,
10. " Vincent J. Ontl,
11. " Fabio Matteoni,
12. " Chas. Beranek,
13. " John Will,
14. " H. W. Harris,
15. " Peter Sissman in W. E. Rodriguez,
16. " Joseph Peltz,
17. " Jos. Blasko,
18. " Arthur E. Smith,
19. " Heiman Schneid,
21. " Paul H. Nietshke,
22. " Andr. Laffin,
23. " Wm. A. Ericson,
24. " Chas. O. Grant,
25. " Jas. A. Meisinger,
26. " H. S. Racine,
27. " John C. Kennedy,
28. " Theo. Hachenberger,
29. " Marcus H. Taft,
30. " John Callahan,
31. " Wm. Hennig,
32. " Samuel W Ball,
33. " Morton L. Johnson,
34. " Stevo Skala,
35. " Walter Huggins,

Dolžnost vsakega socialista, ki ima državljansko pravico je, da se udeleži volitve in voli socialistični tiket.

ZVIŠANA MEZDA.

Državna legislatura v Illinois je šla na dopust. Ta dogodek je ostal v javnosti precej neopažen, kajti odkar se je v Springfield prenehal mični boj za speakerja, tudi o delovanju v tej zakonodaji ni bilo kaj opaziti. Toda preci slovesom so izvršili vendar še neko delo. Izdelali so namreč zakonski načrt, s katerim si hočejo zvišati mezdo.

Sedaj dobiva vsak državni poslanec 2000 dolarjev na leto in povračilo pisalnih in poštnih stroškov. Zahtevajo pa 2500 dolarjev, podvojitev odškodnine in plačilo za 14 železniških voženj.

Da se razumemo: vsako delo naj se plača, tudi duševno. Mi bi privoščili poslancem toliko odškodnine, da bi mogli opravljati dobro delo, kaj študirati in si pribaviti vse pripomočke za izdelovanje dobrih zakonov. Niti ne pravimo, da bi bilo 2500 dolarjev preveč za dobrega poslanca.

Ali kje so v Springfieldu dobri poslanci? Par mesecev so bili skupaj, toda dela nismo opazili v tej zbornici nobenega, še zlasti pa ne duševnega in stavili bi, da si ni ne eden junaških demokratov in republikancev kupil ne ene knjige, da bi se bil kaj naučil za svoj posel.

Mi smo za to, da se delo pošteno plača. Ali kjer ni dela, se tudi ne more zahtevati plačilo. Za napitnino je pa dvatisoč dolarjev na leto še preveč.

RAZLIKA.

Coloradski governor Carlson je podpisal od ondotne legislature sprejeti zakon, po katerem dobi vsaka družina kakšnega v dobi štrajka ubitega miličarja 5000 dolarjev odškodnine.

Za družine delavcev, ki so jih najeti ubijači kapitala pobili, ne dovoljuje država Colorado niti centa.

To je ena razlika. Druga je pa ta:

Kapitalisti so vedeli, da bodo njihovi kandidati v legislaturi zastopali njihove interese. Zato so jih volili. Delavci so morali vedeti, da bodo kapitalistični kandidati zastopali kapitalistične interese, pa so jih vendar volili.

POTOPLJENA LADJA.

Pri Honolulu, F. L., se je potopil podmorski čoln F-4 z vso svojo posadko, ki šteje 21 mož in ki je skoraj gotovo izgubljena. Kako se je nesreča zgodila, ni znano. Čoln je bil preizkušen za potapljanje na 200 čevljev, potopil se je pa za 320 čevljev globoko. Trajalo je precej dolgo, preden so ga sploh našli, potem pa z reševalnimi deli niso mogli nikamor, ker je tičala barka v podmorskem žrelu nekdanjega vulkana in morsko dno v okolici je vse skalnato. Naposled se je potapljačem vendar posrečilo, da so ovili čoln z verigami, in ladje Claudina, Navajo in Makaala so ga polagoma začele vleči k bregu. Ko pa je bil čoln približno 50 čevljev dvignjen, so se verige potrgale in padel je zopet na dno. Novi poskusi z verigami se niso posrečili, kajti potapljači delajo v veliki nevarnosti in verige zdrsnejo po gladkih stenah vselej z ladje.

Kljub temu se nadaljujejo poizkusi, toda častniki so izgubili vsako upanje, da bi bil še kdo od posadke živ.

ornarji so izgubljeni; tem ne vrne nihče življenja. Kar se pa čolna tiče, bo pa ameriško ljudstvo kupilo drugega; saj je dovolj potrpežljivo.

RUSKA SVOBODA.

Pariški socialistični dnevnik 'L' Humanite' objavlja brzojav, da so ruske oblasti v Unghani, na rumunski meji, aretirale znano rusko socialistinjo, 74-letno Vero Figner. Aretacija je prišla nepričakovano, ker je dobil brat aretirane od ruskega ministra za notranje zadeve dovoljenje, da se sme vrniti iz Švice.

Vera Figner je bila preko dvajset let zaprta v trdnjavi Schlusselburg, ker je bila osumljena, da se je udeležila komplota proti carju Aleksandru II. Odkar je bila izpuščena, je pod stalnim nadzorstvom ruske policije.

DAVKI.

V Chicagu se pritožuje davkar Smietanka, da so še dohodki v skupnem znesku 15 milijonov dolarjev neobdačeni in pravi, da gre večinoma za ljudi, ki mislijo, da se najbrže vlada ne bo brigala zanje, češ da so njihovi dodohodki premajhni. Naznanjeno je pa že federalnemu zastopniku 500 oseb, ki so zaostale z davki, pa imajo 60,000 do 100,000 dolarjev dohodkov.

Če znamo še kaj računati, se tu nekaj ne vjema. Ako bi bil poprečen dohodek te gospode 60,000 dolarjev, znaša to pri 500 osebah že 30 miljonov.

Torej bo najbrže tako, da se tudi tukaj večinoma ne odtegujejo plačevanju davka tisti, ki imajo neznatne, ampak tisti, ki imajo velike dohodke.

IZ UJETNIŠTVA.

Med neštetimi srbskimi socialisti, ki so morali ob izbruku vojne zopet v uniformo, je bil tudi sodrug Miro Savljevič. Pri neki bojni operaciji je imel to smolo, da so ga Avstrijci z večjim številom sodrugov vjeli. Ali naposled je bilo to zanj še dobro. Posrečilo se mu je namreč, da je ušel iz habsburškega vjetništva četudi z velikimi težavami do švicarske meje, pa na nevtralna tla.

LISTU V PODPORO.

Martin Judnich, Mesaba, Minn. 55c. — Anton Rožič, Cliff Mine, Pa. 45c (Ptg). Joe Branz, $1.00. Frank Matko 50c. Jožef Klesnik 25c. Vsi v Sunnyside, Utah. — Slov. soc. klub, št., 117 v Lloydell, Pa., $1.00. — Anton Vičič, 25c., Frank Janežič, 25c., Philip Godina, 25c. Vsi člani dr. Francisco Ferrer, št. 131 S. N. P. J., Chicago, Ill.

Skupaj	$4.50
Zadnjič izkazano	$242.99
Vsega do danes	$247.49

LISTNICA UREDNIŠTVA.

M. J., Mes., Minn.: Kakor sami pravite, so časi sedaj preslabi. Pride pa tudi to na vrsto, ko se bo mogoče malo bolje gibati. Upozarjamo Vas na naše članke o izobrazbi; v njih boste našli nekatera pojasnila, ki jih želite.

Rock Springs, Wyo.: Vaši želji smo že ugodili; če pogledate le na množino objavljenih dopisov, nam boste verjeli, da to ni lahka reč.

Sunnyside, Utah.: Konec dopisa o medvedu nam je popolnoma nerazumljiv.

Nokomis, Ill.: Odgovorili Vam bomo, čim dobimo informacije.

POZOR!

Dotične, kateri so naročili

"Družinske koledarje"

in še ne plačali, uljudno prosimo, da prej ko mogoče pošljejo denar, da mi potem uredimo račune in plačamo tiskarno.

Drobne vesti.

Nezgode. 40letni mehanik Ivan Krstka je v Hribarjevi tovarni v Ljubljani nekaj popravljal pletilni stroj, pri čemu mu je odskočil košček železa v levo oko ter mu je tako poškodoval, da je moral v deželno bolnišnico. — 47letni tesarski pomočnik Jožef Mrežar je na Žabjeku štev. 11 napravljal neko ograjo. Ker so mu pri delu nagajale orehove veje, je pristavil k drevesu lestev, da bi požagal veje. Pri tem je pa zdrknil na tla in se na glavi tako poškodoval, da so ga morali odvesti v deželno bolnišnico. Umrl je še tisti dan zvečer. — Dvajsetletni kolarski pomočnik Fran Konič je v Keršičevi tovarni v Šiški pri stroju je oblal neko desko ter pri tem prišel z desno roko v stroj, ki mu je prvi del sredinca tako poškodoval, da je moral zapustiti delo in iskati zdravniške pomoči. — Skladiščni delavec 26letno Valentin Verbič je pri nekem delu na južnem kolodvoru padel z voza ter se tako poškodoval, da je moral v deželno bolnišnico.

Črnovojnik ustrelil dva črnovojnika — po nesreči. V nedeljo 7. februarja ob 5. popoldne se je zgodila na postaji Draga, ki leži na progi Trst-Kozina, velika nesreča. Črnovojniški vojak Josip Čač iz Beke, občina Ocizla-Klanec v Istri, je iz neprevidnosti ustrelil 17letnega fanta Štefana Mihalič iz Drage in 36letnega Franca Orel iz Vremskega Britofa v čakalnici ondotne postaje z enim strelom. Prvi je bil na mestu mrtev, drugega so prepeljali v tržaško bolnišnico, kjer je še živel 11 ur. Štefan Mihalič je bil edini sin svoje matere vdove, Franc Orel zapušča ženo in dva otroka.

Nesrečna smrt. V Spodnjih Ribčah pri Kresnicah so se otroci peljali s čolnom čez Ljubljanico, med katerimi je bil tudi 7letni posestnikov sinček Mart. Kranje. Le temu je padlo veslo v vodo in se je stegnil za njim, pri tem pa je omahnil in izginil med valovi. Njegovo truplo so potegnili kmalu po nesreči iz vode ter je položili doma na mrtvaški oder.

Ponesrečil je odvetniški kandidat dr. Fran Irgolič. Ko se je peljal iz Kanala v gorico na motorju, je padel med Dolgonjivo in Solkanom kakih 6 m globoko pod pot z motorjem vred. Sreča je bila ta, da ni padel med skale. Obležal je in nezavest je prihajala nanj. K sreči je šel po cesti neki kmet, ki je priskočil doktorju na pomoč. Kmet je doktorju pomagal do Solkana, kjer so ga položili v voz in prepeljali domov. Irgolič ima zlomljeno eno rebro.

Kaj se pijancu ne pripeti. Fran Severkar, posestnika sin v Dešnu pri Drtiji, se je v pijanosti zaletel z desno v slamorezni stroj, kateri mu je odrezal dva prsta.

Požigalec iz maščevanja. Alojzij Kompare, 32 let star, delavec iz Ustja, je živel v skupnem gospodarstvu s svojim očetom Janezom in bratom Janezom in tega ženo Antonijo. V hiši so se vršili pogostoma domači prepiri, zlasti med obema bratoma, to pa zaradi tega, ker si je Janez prilaščal več hišnih pravic in hotel pri delu Alojziju ukazovati. Tako je dne 24. novembra m. l. Janez bratu ukazal, naj gre z domačo živino k Lešnjakovim slamo vozit, kateremu ukazu se je Alojzij protivil, zato mu je Janez zagrozil, da ne bo dobil večerje. To je Alojzija silno razburilo, šel je v domačo klet in se po cevi iz soda nalezel vina. Na to je šel k sosedu Janez Strancerju potožit svojo nesrečo. Ko se je domu vrnil, začel se je iznova med bratoma prepir in razno predbacivanje, kar je imelo za posledico, da je bil iz domače hiše brez večerje iztiran. Po preteku se je slišal po vasi krik, da pri Komparetovih gori. Gorela je hišna hladnica, svinjak in hlev. Požar je uničil vsa ta poslopja in tudi klet z vsemi pritiklinami in večino spravljenih pridelkov. Skupna škoda znaša 3694 K. Ogenj je zanetil obdolženec Alojzij Kompare, kar sam priznava, da je to storil, da bi se mošćeval nad bratom Janezom, ker mu ni hotel dati večerje. Da bi to dejanje izvršil v stanu popolne pijanosti, obdolženec ni mogel dokazati. Sodišče mu je prisodilo za kazen 5 let težke ječe.

Ukradeni darovi za vojake. O tem se poroča iz Trbiža: Ognjičarski soprogi Thaller in Ploebst sta se vračali z obiska pri soprogih, ki služita pri 9. topničarskem polku, z nenavadno veliko prtljago. Železniškemu sprevodniku se je obudil sum ter je v Beljaku napravil ovadbo na policijo. Takojšnja preiskava je dognala, da je prtljaga obeh žensk sestavljena iz samih darov, ki so bili namenjeni za vojake 9. topniškega in 3. gorsko-topniškega polka. Razen tega so našli pri njima 1350 K gotovega denarja, pri kasnejši natančnejši preiskavi na deželnem sodišču v Celovcu pa še 2310 K, katerega so našli v nogavicah zašitega. Tudi v Beljaku so zaprli neko strežnico Elizabeto Pisk, ki je svoje delovanje izrabljala v to, da je kradla ranjencem namenjene darove; vrednost ukradenih daril znaša 200 kron.

Izpred sodišča. Dne 26. decembra sta bila v Korenjakovi gostilni pri Sv. Barbari v Halozah čevljarja 56letni Jurij Stumberger in Ivan Podhostnik. Že precej vinjena sta se sprla zaradi neke malenkosti. Podhostnik je primazal Stumbergerju zaušnico, ker je Stumbergerja zelo razjarilo. Ko je šel pozneje Podhostnik domov, je šel za njim Stumberger in da se maščuje, je napadel Podhostnika in ga tolkel s kladivom po glavi; Podhostnik se je zgrudil, Stumberger ga nato še večkrat udari s kladivom in se odstrani. Podhostnik je na ranah drugo jutro umrl, zavedel se ni več. Izjemno sodišče je prisodilo Stumbergerju 5letno težko ječo.

Z nožem ranil je posestnika Fr. Jagerja v Dobrunjah neki gost s katerim se je sprl v gostilni. Poškodbe so nevarne.

Samomor. V Čajni je izvršil na svojem stanovanju samomor dninar Miha Treul. Udan je bil žganju in je že nekaj časa sam govoril, da se bo sam usmrtil.

Afera reškega župana. Z Reke poročajo: Kakor znamo, je dvignila lansko leto reška italijanska avtonomna stranka svojega prvaka Fr. Corossaca na ščit ter ga izvolila za župana. Kmalu pa so nastale med avtonomaško večino reškega občinskega sveta in novim županom ostre diference radi raznih pogreškov pri občinski upravi. Zadeva je prišla končna na seji avtonomaške stranke v pretres in večina je izrekla županu nezaupnico. Pričakuje se, da Corossac odstopi.

Marogasti legar. Zdravstveni oddelek deželne vlade poroča, da so se od 24. do 30. jan. pojavili slučaji marogastega legarja na Koroškem le v taborišču galiških beguncev v Volšperku. Tam je obolelo 51 oseb in 5 jih je na tej bolezni umrlo.

Nesreča. V ulici Scale št. 2 v Gorici je stanovala 91letna starka Ana Mor. Dne 13. jan. se je v njenem stanovanju vnelo, ko je bila starka v postelji. Ljudje so jo našli z gorečo obleko in omamljeno ležati ob postelji. Rešili so jo in ogenj pogasili. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer pa je 16. januarja umrla.

Smrtna nesreča. Pod voz je padel 45letni Andrej Kante iz Repniča pri Zgoniku na goriškem Krasu, ko je 19. jan. vozil listje domov. Na klancu se je voz prevrnil in ubil Kanteta, ki zapušča ženo s petimi malimi otročiči.

Ogenj je nastal v Preserjih pri Rihemberku 20. jan. v gospodarskh poslopjih posestnikov Andreja Kerševani in Ušaja. Pridni sosedje so velik požar omejili, da so vsaj hiše rešene, kljub temu, da je pihala močna burja. Škode ni veliko.

Majhne misli nimajo prostora za socialistične argumente.

James F. Stepina, predsednik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.
Adolph J. Krasa, blagajnik.

AMERICAN STATE BANK

Ravnateljski odbor:
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Biankini
Abel Davis
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Krasa
Frank J. Skala
James F. Stepina
C. R. Walleck

AMERICAN STATE BANK

1825—27 Blue Island Ave., blizo 18-ste ulice.

Glavnica in prebitek $500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer, vse druge dneve pa do 5½ popoldan.

Prejemamo hranilne vloge in dajemo 3% obresti letno.

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se pošteno izplača ali pa Vam vrne.

Pošiljamo:

10 kron za	$ 1.80	200 kron za	$33.90
20 kron za	$ 3.50	300 kron za	$50.85
25 kron za	$ 4.35	400 kron za	$67.80
50 kron za	$ 8.60	500 kron za	$101.70
100 kron za	$16.95	1000 kron za	$169.50

Stojimo v direktni zvezi s "Prvo hrvatsko posojilnico" in njenimi podružnicami.

Govorimo vse slovanske jezike.

V stari kraj

Za pošiljanje denarja jamčimo!

Zaradi padanja cen v denarnem kursu, kakor tudi zavoljo velikega prometa **smo zopet znižali cene.**

Sedaj, ko so padle cene avstrijskih kronic, imate najlepšo priliko, da pomagate svojcem v stari domovini!

KAKO?!

Obrnite se na največjo, najstarejšo in solidno slovansko bančno tvrdko, in to je:

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Il..

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Ceškem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

Nepretirano ROJAKI! Oglasite se v moji gostilni kadar greste v mesto ali iz mesta in prepričali se boste, da točim najboljšo vsakovrstno pijačo. Ako pridete enkrat v mojo gostilno, sem zagotovljen, da boste še prišli.

JOS. SLABE

216 So. Genesee Street Tel. 302 Waukegan, Illinois

ŠTEDENJE.

Dozdeva se nepotrebno, priporočati narodu, naj si hrani svoj največji zaklad—zdravje—ki se ne da zopet tako lahko pridobiti, ako je enkrat zgubljeno. In vendar vidimo pred nami nevrjetno nevarnost, kakor če bi narod vabil bolezen in smrt v svoja telesa. Hranite si svoje zdravje bolj kot svoje dolarje. Mi nudimo onim, ki so izgubili svoje dobro zdravje in ga žele zopet nazaj pridobiti

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino

To naravno zdravilo, obstoječe iz čistega rdečega vina in zdravilnih zelišč ima čestokrat zelo hiter in dober učinek, ako se ga redno uživa pri

okorelih jetrih,
zapeki,
zgubi slasti,
nenadni slabosti,
bolečinah v čevih,
krčih,
želodčnem kataru,

in pri vseh boleznih, kjer je treba hitro izčiščenje telesa, ne da bi se ga oslabilo. To sredstvo ojača sestav ter ga usposobija, da deluje brez prenehanja. V boleznih želodca, jeter in droba deluje dobro.

V LEKARNAH

JOS. TRINER

izdelujoči kemik

1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Trinerjev liniment imejte vedno pri roki. Mogeče, da ga ne rabite danes, zelo dobro vam bo ustregel jutri pri olajšenju bolečin v mišicah alj sklepih. Cena 25c in 50c, po pošti 35c in 60c.